

I. POLAZIŠTA

1. Osnova i ciljevi izrade Izvješća

Osnova

Osnova za izradu Izvješća o stanju u prostoru definira se člankom 47. *Zakona o prostornom uređenju* i gradnji („Narodne novine“, br.:76/07, 38/09, 55/11 i 90/11), ali i kroz:

- članak 8. stavak 2. (Poglavlje 1.1. *Načela prostornog uređenja*):

„(2) Praćenje stanja u prostoru, izrada, donošenje i provođenje dokumenata prostornog uređenja su trajne aktivnosti prostornog uređenja čija stalnost i neprekidnost pridonosi očuvanju prostornih vrijednosti, ostvarivanju i usuglašavanju interesa te utvrđivanju prioriteta djelovanja.“

- članak 23. stavak 1. (Poglavlje 2.1. *Subjekti prostornog uređenja, Obveza osiguranja prostornog uređenja*):

„(1) Učinkovitost prostornog uređenja Države osiguravaju Hrvatski sabor i Vlada Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: Vlada) te predstavnička i izvršna tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, donošenjem dokumenata prostornog uređenja i drugih dokumenata određenih ovim Zakonom.“

- članak 24. (Poglavlje 2.1. *Subjekti prostornog uređenja, Obveza osiguranja prostornog uređenja*)
- članak 41.- 46. (Poglavlje 2.2. *Informacijski sustav prostornog uređenja*)
- odredba iz članka 26. (Poglavlje 2.1. *Subjekti prostornog uređenja, Nadležnost jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave*):

„Prostorno uređenje u nadležnosti jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave obuhvaća osobito: ... - prihvaćanje izvješća o stanju u prostoru...“, nadopunjujući članak 47. stavak 1. koji navodi o razmatranju Izvješća.

Ciljevi

Ciljevi izrade Izvješća su sljedeći:

Analitički ciljevi:

- analiza pokazatelja:
 - općih činitelja razvojnih kretanja u prostoru
 - razvoja naselja i područja za razvoj naselja
 - gospodarskih djelatnosti
 - opremljenosti prostora javnom i komunalnom infrastrukturom
 - zaštite i korištenja posebno vrijednih prostora
 - područja od posebnog državnog interesa i obilježja
 - zaštite okoliša u prostornom uređenju
- analiza stanja i trendova prostornog razvoja
 - pokrivenost prostornim planovima
 - dosljednost razvojnih dokumenata i programa općine s prostornim planom uređenja općine
- analiza provođenja dokumenata prostornog uređenja i drugih dokumenata
 - provedba dokumenata prostornog uređenja lokalne razine
 - odstupanja od planiranog prostornog razvoja
 - praćenje stanja u prostoru

- inspekcijski nadzor
- ocjena stanja prostornog razvoja:
 - mogućnosti i ograničenja daljnjeg prostornog razvoja općine u funkciji regionalnih razvojnih potreba
 - odstupanja od planiranog prostornog razvoja
 - međunarodna i prekogranična suradnja u području prostornog uređenja

Programski ciljevi s prijedlozima za unaprjeđenje prostornog razvoja s planom aktivnosti:

- prijedlozi i razlozi izrade, odnosno izmjena i dopuna dokumenata prostornog uređenja na lokalnoj razini
- prijedlozi izrade drugih razvojnih dokumenata i programa (studije istraživanja, razvojne koncepcije) s osnovnim polazištima
- prioritetne aktivnosti u provođenju dokumenata prostornog uređenja (sanacija degradiranih područja, sprječavanje negativnih procesa i ostvarivanje uvjeta za daljnji prostorni razvoj)
- prioritetne aktivnosti za unaprjeđenje sustava prostornog uređenja

Pregled prostornih pokazatelja:

- stanju u prostoru prema tematskim cjelinama
- s prijedlogom pokazatelja za naredno razdoblje

2. Zakonodavno-institucionalni okvir

Obveza izrade Izvješća

U *Zakonu o prostornom uređenju i gradnji* („Narodne novine“, br.:76/07, 38/09, 55/11 i 90/11) utvrđena je obveza izrade dokumenata praćenja stanja u prostoru, i to člankom 47. te poglavljem 2.3. („*Dokumenti praćenja stanja u prostoru, Izvješće o stanju u prostoru*“).

U članku 47. navodi se sljedeće:

„(1) Hrvatski sabor, odnosno predstavnička tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave razmatraju četverogodišnje izvješće o stanju u prostoru.

(2) Izvješće iz stavka 1. ovog članka sadrži analizu stanja i trendova prostornog razvoja na temelju obveznih prostornih pokazatelja o stanju u prostoru, analizu provođenja dokumenata prostornog uređenja i drugih dokumenata te ocjenu stanja i prijedloge za unaprjeđenje prostornog razvoja s planom aktivnosti i prijedlogom prostornih pokazatelja za naredno razdoblje.

(3) Izvješće iz stavka 1. ovog članka se objavljuje u „Narodnim novinama“, odnosno u službenom glasilu jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

(4) Tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave dužna su Ministarstvu i Zavodu dostaviti izvješće u roku od petnaest dana od dana objave u službenom glasniku.

(5) Sadržaj izvješća, obvezne prostorne pokazatelje na državnoj i lokalnoj razini i druge zahtjeve u vezi s praćenjem stanja na području prostornog uređenja propisuje ministar pravilnikom.“

Izrada izvješća, sudionici u izradi i pristup podacima

Izrada izvješća i sudionici u izradi definiraju se člankom 9. Pravilnika:

„(3) Izvješće na razini velikog grada, grada i općine izrađuju upravna tijela velikog grada, grada i općine nadležna za prostorno uređenje, odnosno zavodi za prostorno uređenje velikog grada ukoliko su ustrojeni.

(4) Nacrt Izvješća na svim razinama mogu izrađivati i pravne osobe, odnosno ovlaštene arhitekti, registrirani za obavljanje stručnih poslova prostornog uređenja, te zavodi za prostorno uređenje županija i zavodi za prostorno uređenje velikih gradova ukoliko su isti ustrojeni.

(5) U izradi Izvješća sudjeluju nadležna državna tijela, tijela jedinica područne (regionalne) i lokalne samouprave, javne ustanove i pravne osobe s javnim ovlastima određene posebnim propisima, koje obavljaju poslove od utjecaja na sadržaj Izvješća.“

Pristup podacima za potrebe izrade Izvješća definira se člankom 10. Pravilnika:

„(1) Nadležna državna tijela, tijela jedinica područne (regionalne) i lokalne samouprave, javne ustanove te druge pravne osobe s javnim ovlastima određene posebnim propisima, koje obavljaju poslove od utjecaja na sadržaj Izvješća, dužna su omogućiti elektronički i drugi pristup potrebnim podacima, odnosno dostaviti tražene podatke iz članka 2. ovog Pravilnika, u roku od 30 dana na zahtjev izrađivača izvještaja.“

(2) Nadležna državna tijela, tijela jedinica područne (regionalne) i lokalne samouprave, javne ustanove te druge pravne osobe s javnim ovlastima određene posebnim propisima iz stavka (1), dužna su dostaviti obrazloženje problematike provedbe dokumenata prostornog uređenja u dijelu koji se odnosi na njihov djelokrug nadležnosti.“

Vremenski okvir i nadležnost

Vremenski okvir Izvješća zakonom je zadan i odnosi se na razdoblje od četiri godine.

Nadležnost za razmatranje Izvješća proizlazi iz ustavnih prava i obveza sadržanih u članku 135. Ustava Republike Hrvatske („Narodne novine“, br.: 56/90, 135/97, 8/98-pt, 113/00, 124/00-pt, 28/01, 41/01-pt, 55/01, 76/10 i 85/10-pt) te *Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi* („Narodne novine“, br.: 33/01, 60/01-vt, 129/05, 109/07, 125/08 i 36/09). Izvješće predstavlja opći dokument (akt) i podzakonski propis koji je javan i objavljuje se u službenom glasilu. Po primitku izvješća, Ministarstvo i Zavod omogućavaju nadzor i njegovu pohranu u bazu podataka.

Sastavni dijelovi Izvješća

Bivšim zakonom koji je regulirao područje prostornog uređenja (*Zakon o prostornom uređenju – „Narodne novine“, br.: 30/94, 68/98, 35/99, 61/00, 32/02 i 100/04*), u poglavlju III. (*Dokumenti praćenja stanja u prostoru*, članci 10.-11a.), definirana su dva dokumenta praćenja stanja u prostoru: *Izvješće o stanju u prostoru* i *Program mjera za unapređenje stanja u prostoru*.

Danas je to jedan dokument, čiji su osnovni dijelovi: analitički (utvrđuje se stanje u prostoru) i programski (utvrđuju se smjernice aktivnosti za poboljšanje stanja u prostoru). Njegova svrha je prostor i razvoj prostora s procesima koji se odvijaju i koji se planiraju. Izvješće se bavi elementima koji su sastavni dio svakog Plana (ovisno o razini), analizirajući ih u cijelosti te predlažući rješenja i smjernice u postupku koji je dinamičniji od postupka donošenja planova.

Sadržaj Izvješća određen je *Pravilnikom o sadržaju i obveznim prostornim pokazateljima Izvješća o stanju u prostoru* („Narodne novine“, br.: 117/12). Primjenjuje se u postupku izrade Izvješća o stanju u prostoru Republike Hrvatske, županija, Grada Zagreba, velikih gradova, gradova i općina. Time se osigurava jednoobraznost i minimalan sadržaj Izvješća te postavljanje standarda tako da su iskazane vrijednosti usporedive po različitim jedinicama područne (regionalne) i lokalne samouprave. Ovo je osobito važno kod uspostave informacijskog sustava prostornog uređenja.

Sadržaj ovog Izvješća ulazi u kategoriju Izvješća o stanju u prostoru koji se rade za velike gradove, gradove i općine. U Pravilniku je ovo Izvješće definirano člankom 7.:

„Izvješće na razini jedinica lokalne samouprave izrađuje se prema sljedećem sadržaju:

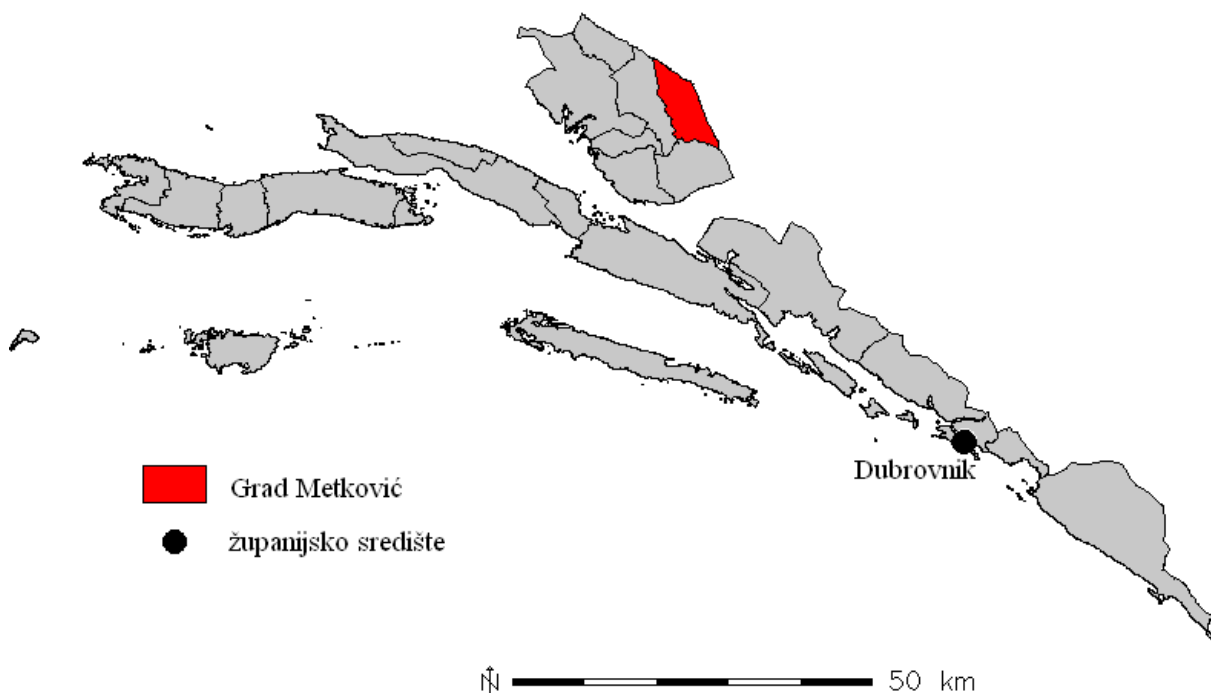
I. POLAZIŠTA

1. Osnova i ciljevi izrade Izvješća
2. Zakonodavno-institucionalni okvir
3. Osnovna prostorna obilježja jedinice lokalne samouprave

4. Jedinica lokalne samouprave u okviru prostornog uređenja županije
- II. ANALIZA I OCJENA STANJA, PROVEDBE I TRENDOVA PROSTORNOG RAZVOJA
 1. Prostorna struktura korištenja i namjene površina jedinice lokalne samouprave
 2. Sustav naselja
 3. Gospodarske djelatnosti
 4. Opremljenost prostora infrastrukturom
 5. Zaštita i korištenje dijelova prostora od posebnog značaja
 6. Obvezni prostorni pokazatelji
- III. ANALIZE IZRADE I PROVEDBE DOKUMENATA PROSTORNOG UREĐENJA
 1. Izrada dokumenata prostornog uređenja
 2. Provedba dokumenata prostornog uređenja
 3. Provedba drugih razvojnih i programskih dokumenata
 4. Provedba zaključka, smjernica i preporuka iz prethodnog Izvješća o stanju u prostoru jedinice lokalne samouprave
- IV. PREPORUKE ZA UNAPRJEĐENJE ODRŽIVOG RAZVOJA U PROSTORU S PRIJEDLOGOM PRIORITETNIH AKTIVNOSTI
 1. Potrebe, mogućnosti i ograničenja daljnjeg održivog razvoja u prostoru jedinice lokalne samouprave s obzirom na okolnosti, sektorska opterećenja i izazove
 2. Ocjena potrebe izrade novih i/ili izmjene i dopune postojećih dokumenata prostornog uređenja na razini jedinice lokalne samouprave
 3. Prijedlog aktivnosti za unaprjeđenje održivog razvoja u prostoru
- V. IZVORI PODATAKA.“

3. Osnovna prostorna obilježja Grada Metkovića

Grad Metković je jedinica lokalne samouprave, smještena unutar Dubrovačko-neretvanske županije, u Donjoneretvanskom kraju, na njenom sjeverozapadnom dijelu (kartogram 1.).

Kartogram 1. Geografski položaj Grada Metkovića u Dubrovačko-neretvanskoj županiji

Kao sastavni i nedjeljivi dio Donjoneeretvanskog kraja, prostor Grada Metkovića predstavlja specifičnu fizionomsku i funkcionalnu cjelinu u okviru županije. Ukupna površina jedinice lokalne samouprave iznosi 50,82 km², što čini 2,85% ukupne površine županije. Sastoji se od 5 naselja (Dubravica, Glušci, Metković, Prud, Vid), u kojima je 2011. godine živjelo ukupno 16 929 stanovnika. Prema broju stanovnika, riječ je o drugoj najnaseljenijoj jedinici lokalne samouprave u Dubrovačko-neretvanskoj županiji, poslije Grada Dubrovnika. Na sjeveru i istoku administrativna granica Grada Metkovića prolazi državnom granicom s Bosnom i Hercegovinom u duljini od 20 km, dok na zapadu i jugu graniči s ostalim jedinicama lokalne samouprave Dubrovačko-neretvanske županije: Općinom Kula Norinska na zapadu i Općinom Zažablje na jugu.

Naselje Metković je središnje i demografski najveće naselje Grada, smješteno s obje strane rijeke Neretve. Vid i Prud smješteni su s desne strane, dok Dubravica i Glušci s lijeve strane rijeke.

Na području Donjoneeretvanskog kraja naselje Metković ima vodeće značenje kao tradicionalno afirmirano središte, koje, zajedno s Pločama, funkcionalno objedinjava aluvijalnu ravan, perideltanski krški prostor i dio primorja.

3.1. PRIRODNO-GEOGRAFSKA OBILJEŽJA

Prirodno-geografska obilježja Grada Metkovića prikazati će se kroz reljefna, geološka, klimatska, hidrografska (vode), pedološka (tlo) i vegetacijska obilježja.

3.1.1. Reljef i geologija

Na prostoru Grada Metkovića zastupljen je uglavnom nizinski reljef (središnji dio), dok je uz granična područja prisutan brdsko-planinski reljef. Na prostoru čitavog Donjoneeretvanskog kraja i Grada Metkovića prisutna su dva tipa reljefa:

- zaravnjeni naplavni tereni delte Neretve
- brdoviti krški vapnenački reljef

Zaravnjeni naplavni tereni delte Neretve su ovdje najviše prisutni. Nalaze se na dijelovima gdje je izvršena meliorizacija, pri čemu su stvorene plodne poljoprivredne površine s prilično poroznim tlom koje sadrži pijesak i šljunak.

Brdoviti krški vapnenački reljef okružuje deltu Neretve s kopnene strane. Procesima kemijskog otapanja vapnenačkih stijena (korozija) formirani su brojni površinski krški reljefni oblici (škrape, ponikve i dr.).

S obzirom na geološka obilježja, šire područje Metkovića može se podijeliti u tri geološke cjeline:

- delta Neretve
- sjeverozapadno vapnenačko područje
- južni i istočni vapnenački prostor

Deltu Neretve čine aluvijalni nanosi, odnosno fluvijalni pleistocensko-holocenski sedimenti sastavljeni od poroznih pjeskovitih glinastih šljunaka, najčešće prekriveni prašinastim glinama čiju podlogu tvore fluviglacialne naslage. Važna karakteristika aluvijalne ravni je raznolikost sastava tla, što je važno saznanje za korištenje i određivanje poljoprivredne kulture, osobito trajnih nasada. Tereni u dolini Neretve su uglavnom nestabilni, nepovoljnih građevinskih karakteristika, s visokom razinom podzemnih voda. Nosivost je manja od 0,5 kp/m², što zahtjeva poseban obzir pri fundiranju građevinskih objekata.

Sjeverozapadni vapnenački prostor izgrađen je uglavnom od jurskih i krednih vapnenaca s razvijenim krškim oblicima, u kojima prevladavaju škrapari obrasli oskudnom vegetacijom šikare i kamenjare. U mekšim i manje propusnim stijenama, krednim dolomitima i terciarnom flišu nastala su krška polja,

dok su na vapnenačkom prostoru uz škrapare nastale ponikve i manje krške uvale čija su dna prekrivena crvenicom.

Istočni i južni vapnenački prostor je izgrađen uglavnom od jurskih vapnenaca s razvijenim krškim reljefnim oblicima.

Potreban je oprez u odabiranju načina gradnje na pojedinim, poglavito nestabilnim tlima. Ovdje ulaze u obzir prostori naplavne aluvijalne ravni rijeke Neretve te flišne zone, koji zahtijevaju posebnu pažnju u gradnji. Vapnenačko-dolomitni tereni uglavnom dobro podnose opterećenja gradnjom.

3.1.2. Klima

Utvrđivanje klimatskih obilježja na prostoru Grada Metkovića može se pratiti preko automatske vremenske postaje u Vidu, koja je započela s radom 2007. godine. Ova je meteorološka postaja dio mreže automatskih meteo postaja „Crometeo“.

Donjoneretvanski kraj ima pretežno obilježja sredozemne ili mediteranske klime (Csa tip¹), sa blagim i kišovitim zimama te vrućim i suhim ljetima. Prirodno-geografska obilježja ovog prostora (dolina rijeke Neretve koja se proteže duboko u unutrašnjost, brdsko-planinski okvir, blizina mora, konfiguracija terena i dr.) utjecali su na specifične klimatske lokalne osobine i značajke, oblikujući mikroklimu pojedinih predjela.

Donjoneretvanski kraj pripada užem obalnom pojasu koji tijekom godine primi najviše globalne radijacije u Hrvatskoj. Prosječna godišnja temperatura iznosi 15,7 °C, s prosjekom za devet mjeseci u godini od čak 10 °C. Najhladniji mjesec je siječanj, s prosjekom od 2,5 °C. U zimskim mjesecima se nerijetko javljaju i temperature ispod nule, što je posebno opasno za suptropske kulture koje se ovdje uzgajaju (mandarine i dr.). Najtopliji mjesec je kolovoz, kada temperatura zraka u pojedinim danima doseže i 35 °C. Insolacija (broj sunčanih sati) na prostoru Donjoneretvanskog kraja iznosi oko 7,4 sata dnevno, odnosno više od 2 500 sati godišnje.

Godišnja količina padalina prosječno iznosi 1 300 mm, od čega se 65-75% odnosi na zimske mjesece. Najmanje je padalina u srpnju i kolovozu. Snijeg i magla su rijetke pojave i traju prosječno po tri dana godišnje. Tijekom cijele godine vrijednosti relativne vlažnosti zraka veće su od 60% i ne mijenjaju se značajno. Srednja godišnja vrijednost relativne vlažnosti iznosi 69%, s najvišom srednjom mjesečnom vrijednošću od 74% u studenom i prosincu, a najnižom od 60% u srpnju.

Prevladavajući vjetrovi su bura, jugo i maestral. Zimi dominiraju strujanja iz E i SE smjera (35-40%), s jugom kao najznačajnim vjetrom, dok su vjetrovi iz ostalih smjerova rijetki. Ljeti u jutarnjim satima pušu istočni i jugoistočni vjetrovi, a popodne zapadni.

3.1.3. Vode

Hidrografske ili vodne resurse Grada Metkovića čine izvori, rijeke i ostale kopnene vodne površine. Rijeka Neretva je najveći vodni resurs u ovom i širem prostoru. Ujedno je i najduža rijeka jadranskog sliva koja je pritom formirala najveću deltu. Prije suvremenih melioracijskih zahvata ovim je područjem (delta Neretve) prolazilo 12 rukavaca rijeke. Zahvatima u izgradnji luke Ploče i melioracijom neretvanskih blatija danas su ostala samo četiri rukavca. Rijeka Neretva plovna je od Metkovića do ušća, u ukupnoj dužini od 20 km. Ima nekoliko pritoka i odvojaka. Među njima je i tok rijeke Norin, kao desna pritoka koja izvire kod Pruda, a u Neretvu se ulijeva kod Kule Norinske.

Ostali hidrografski resursi rasprostranjeni su s obje strane rijeke Neretve, a čine ih brojni manji tokovi (Pologoša, Bajer i dr.), odvojeci (Stara rijeka i dr.), mrtvaje ili mrtvice (Veliki Strimen i dr.) i ostale vodne površine zastupljene u močvarnom obliku.

Na kontaktu propusne (vapnenački brdsko-planinski okvir) i nepropusne podloge (naplavna ravan rijeke Neretve) nalaze se brojni izvori vode. Njihova izdašnost ovisi o godišnjem dobu, pri čemu u

¹ Prema Koppenovoj klasifikaciji, „Csa“ tip predstavlja sredozemnu klimu s vrućim ljetom i pravilnom izmjenom godišnjih doba.

zimskom dijelu godine obiluju vodom, zahvajući obilnim padalinama, dok je u ljetnom nedostatak vode. Većina izvora su povremeni izvori, koji imaju neujednačenu količinu tijekom godine, uz redovnu pojavu potpunog nedostatka vode u sušnim ljetnim razdobljima. Većina izvora smještena je na prostoru Grada istočno od toka rijeke Neretve. U blizini Pruda, gdje je izvorište rijeke Norin, nalaze se najobilniji izvori. Tu je i ishodište regionalnog vodovoda NPKL (Neretva-Pelješac-Korčula-Lastovo). Stalni izvori posljedica su direktnog poniranja vode u susjedni krški prostor, ali i indirektno, preko podzemnih tokova koje donose vodu iz hercegovačkog dijela poriječja rijeke Neretve. Znatan broj izvora pokriven je aluvijalnim nanosom (Koševo, Glušci i dr.), koji primaju vodu navjerojatnije iz hercegovačkog krša.

Brdoviti predjeli u sjeverozapadnom, južnom i istočnom dijelu Donjoneretvanskog kraja (vapnenačko područje) nemaju površinskih tokova zbog propusnosti vapnenačkih stijena, pa atmosferska voda ponire i otječe podzemnim tokovima.

3.1.4. Tlo

Geomorfološke značajke prostora uvjetuju razlike u pedološkim obilježjima pojedinih geomorfoloških sektora.

Osnovna značajka pedosfere delte Neretve je velika pedogenetska raznovrsnost i prostorna varijabilnost tala. Riječ je o nekoliko tipova aluvijalnih tala. Na prostoru uz korito rijeke Neretve nalaze se aluvijalna tla s grubljim pjeskovito ilovastim karbonatnim nanosom izrazite slojevitosti. Tla su antropogenizirana, pretežito kolmirana. Udaljavanjem od korita rijeke nailazi se na taloženi finiji praškasto-glinoviti materijal slabije izražene slojevitosti, na kojem su prije hidromelioracija formirana mineralno močvarna tla srednje zaslanjenosti. Na nižim položajima udaljenijim od rijeka i u kontaktu s krškim rubnim reljefom, s obilnim dotokom podzemnih voda, nalaze se slabo i srednje zaslanjena močvarno glejna i tresetna tla (Vid-Norin). Zbog visoke razine podzemne vode, velike površine ovdje još uvijek pokrivaju zamuljeni močvarni, povremeno plavljeni tereni. Raznolikost i neujednačenost tla prati i neujednačenost mikroklimatskih elemenata, pojava slane i sl., što također može doprinjeti boljem ili lošijem uspjehu u poljoprivrednoj proizvodnji.

Brdsko područje koje na prostoru Grada Metkovića uokviruje deltu Neretve sa sjeverozapadne i jugoistočne strane je predstavlja krški teren, sastavljen od stijena vapnenaca i dolomita. Procesima kemijskog otapanja (trošenja) mekših stijena (proces korozije) formirano je plodno tlo crvenica, koje je rasprostranjeno samo na pojedinim i prostorno ograničenim lokalitetima. Prekriva dna površinskih krških reljefnih oblika nastalih procesom korozije (kanali škrapa, ponikve, uvale). Sastoji se od netopivih željeznih i aluminijskih oksida. Ponegdje je bogata humusom. Kao takva omogućava ekstenzivno bavljenje poljoprivredom. Ograničenja u njihovoj budućoj i većoj valorizaciji svakako su mala površina, prostorna ograničenost i razjedinjenost, vodopropustan krški reljef i drugi čimbenici.

3.1.5. Vegetacija

Sukladno klimatskim obilježjima, Donjoneretvanski kraj pripada zoni sredozemne vazdazelene vegetacije. Na ovom području tlo je stoljećima bilo izloženo degradaciji zbog prekomjerne sječe, a u cilju stvaranja pogodnih površina za poljoprivredu i stočarstvo.

Sadašnji biljni pokrov i šumske zajednice uglavnom čine degradacijski oblici (makija, garig), koji su u riječnom području. Riječ je o šumskim zajednicama hrasta crnike (*Quercus ilex*) i crnog jasena (*Fraxinus ornus*), uključujući kulture alepskog bora (*Pinus halepensis*) sa primjesama autohtonih vrsta mrče (*Myrtus communis*), lemprike (*Viburnum tinus*), planike (*Arbutus unedo*), zelenike (*Phillyrea latifolia*), lovora (*Laurus nobilis*) i velikog vrijesa (*Erica arborea*).

U unutrašnjem submediteranskom dijelu prisutni su degradirani oblici klimatogenih zajednica hrasta medunca (*Quercus pubescens*) i bijelog graba (*Carpinus orientalis*), duba (*Quercus*) i bijelog graba, duba i crnog jasena, a u kontaktnom području s eumediteranskom zonom nalaze se vazdazelene vrste šume hrasta crnike.

Osim klimatskih značajki, na vegetaciju Donjoneeretvanskog kraja presudno su utjecali i drugi faktori. Jedan od njih je i plavljenje nižih deltastih dijelova Donjoneeretvanskog kraja, pa se na tim mjestima nije razvila vegetacija sukladna klimatskim obilježjima, već je njen razvoj primarno uvjetovan razinom vode. Takav biljni pokrov, vezan uz posebna svojstva staništa, može se međusobno razlikovati kroz vegetaciju vlažnih i vegetaciju slanih staništa.

Prije početka suvremenih melioracijskih radova veći dio aluvijalne ravni Donjoneeretvanskog kraja prekrivali su tršćaci. Riječ je o vegetaciji močvarnih područja, među kojima je najzastupljenija trska (*Phragmites communis*). Tršćaci danas prekrivaju rubove bara, jezera, mrtvaja i kanalske mreže nastale u tijeku melioracija Donjoneeretvanskih „blatija“. U sklopu voda stajaćica, kao eutrofnih staništa, razvio se niz vegetacijskih jedinica, od podvodnih zajednica preko vrsta koje su dijelom pod vodom, a dijelom plutaju na vodi. Neke zajednice zastupljene su uz rub stajaćih voda. Od biljnih vrsta koje plutaju za istaknuti je lopoč (*Nymphaea*) i lokvanj (*Nyphar*), dok rubne dijelove prekrivaju šašina (*Scirpus lacustris*), šaš (*Carex elata*) i trska (*Phragmites communis*).

Od 80-ih godina uvelike se promijenio fizički izgled Donjoneeretvanskog kraja, osobito nizinskog dijela, koji se pretvara u najvrijednije agrarno područje Primorske Hrvatske. Na mjestu gdje je donedavno bila vegetacija močvara, danas se nalazi kulturni krajolik. Osim vrtlarskih kultura, znatno su zastupljene tradicionalne kulture vinograda i maslina. U suvremenoj transformaciji Donjoneeretvanskog kraja važnu ulogu imaju i nove kulture s plantažama mandarina i kivija.

3.2. PROMETNO-GEOGRAFSKA OBILJEŽJA

Grad Metković smješten je na prirodnom koridoru uz tok rijeke Neretve, gdje su razvijene četiri vrste prometa: cestovni, željeznički, pomorski i riječni. Specifičnost Donjoneeretvanskog kraja je u njegovim povoljnim reljefnim obilježjima, koji omogućuju razvoj prometne mreže više vrsta prometa te prometno povezivanje unutar županije i sa susjednim zemljama. Rijeka Neretva predstavlja prirodni koridor i vezu sa zaleđem (Bosna i Hercegovina, Panonska Hrvatska), u kojem su razvijeni svi spomenuti oblici prometa.

Rijeka Neretva je prometna okosnica ovog i šireg gravitirajućeg područja. Svi glavni prometni pravci prolaze duž njenog toka, ulazeći pritom u prostor Bosne i Hercegovine. Pruža se u smjeru sjeveroistok-jugozapad.

Grad Metković ima povoljan prometno-geografski položaj, u vidu tranzitnog (promet na relaciji Bosna i Hercegovina – Republika Hrvatska i obratno) i čvorišnog položaja (pogranično područje, početna i završna točka nekoliko vrsta prometa i dr.). Najvažnije prometnice prolaze kroz naselje Metković, koji je urbano i gospodarski najrazvijeniji dio Grada. Veliko prometno značenje ovog područja seže još iz antičkog doba.

Cestovni promet je predstavljen s nekoliko državnih, županijskih i lokalnih cesta, među kojima je najvažnija dionica DC-9 (DC-8 – Opuzen – Metković - granica BiH), u smjeru jugozapad-sjeveroistok, uz lijevu obalu rijeke Neretve. Preko ove prometnice ostvaruje se najbrža veza s Bosnom i Hercegovinom. Zbog važnosti luke Ploče za prostor Bosne i Hercegovine, veliki dio prometa ovom cestom čini tranzitni teretni promet. Spomenuta dionica predstavlja dio budućeg međunarodnog prometnog koridora Vc (Budimpešta-Sarajevo-Ploče), kojim će se prostor Grada Metkovića i Donjoneeretvanskog kraja povezati za Srednjom Europom. Ostala cestovna infrastruktura je regionalnog i lokalnog karaktera, omogućujući prometno povezivanje s ostalim jedinicama lokalne samouprave (Metković – Kula Norinska – Vrgorac, Metković – Mlinište), ali i između naselja Grada.

Željeznički promet sastoji se od željezničke pruge I. reda, koja ima međunarodni karakter, povezujući luku Ploče sa Mostarom, Sarajevom i Zagrebom. Osim toga, željeznička pruga je umrežena u europski sustav željeznica i preko nje se ostvaruje povezanost sa državama Srednje Europe. Prolazi duž desne obale rijeke Neretve, jednokolosiječna je i u potpunosti elektrificirana.

Prema svojim prirodno-geografskim karakteristikama rijeka Neretva se može valorizirati i kao plovni put. Riječni promet potencijal je za čitav Donjoneeretvanski kraj s obzirom da Neretva osigurava plovidbu brodova do 1 500 t. Njome se osigurava veza i sa morskim akvatorijem pa je moguće

odvijanje i pomorskog prometa. U Metkoviću danas funkcionira teretna i putnička morska luka županijskog značaja.

3.3. DEMOGRAFSKA OBILJEŽJA

3.3.1. Razmještaj i struktura stanovništva

Utvrđivanje demografskih obilježja temelji se na statističkim podacima od prvog Popisa stanovništva 1857. godine do posljednjeg Popisa 2011. godine, koji su dostupni na internet stranicama Državnog zavoda za statistiku (www.dzs.hr).

Opći podaci o broju i kretanju broja stanovnika naselja Grada i Grada u cijelosti obuhvaćaju sve popisne godine, od 1857. do 2011. godine. U ovom je razdoblju provedeno ukupno 16 Popisa stanovništva. Ovdje je potrebno uzeti u obzir dvije činjenice. Kao prvo, metodologija popisivanja značajno se promijenila, osobito u pogledu definicije „stalnog stanovnika“. Također, naselja su u posljednjih 150 godina mijenjala svoje granice. Neka od njih sredinom 19. stoljeća nisu ni postojala kao samostalna statistička naselja ili su pak bili dijelovi drugih susjednih većih naselja. Bez obzira na spomenuta ograničenja, podaci iz svih Popisa stanovništva smatraju se relevantnima za istraživanje demografskih obilježja i kao takvi se mogu međusobno uspoređivati.

Iz posljednjeg Popisa stanovništva iz 2011. godine postoje samo opći podaci o ukupnom broju stanovnika, popisanih osoba, kućanstava i stambenih jedinica. Ostali podaci, koji obuhvaćaju strukturalna obilježja stanovništva, još uvijek nisu obrađeni. Zbog ovoga se strukturalna obilježja stanovništva istražuju koristeći rezultate Popisa stanovništva iz 2001. godine. Iako su ti podaci već zastarjeli i ne daju stvarnu informaciju o stanju stanovništva u prostoru, u znanstvenim i ostalim istraživanjima smatraju se relevantnima i danas.

RAZMJETAJ I BROJ STANOVNIKA

Grad Metković bilježi porast broja stanovnika od 1857. do 2011. godine od gotovo 11,5 puta (tablica 1.). Taj je porast bio konstantan, prisutan kroz sve međupopisne periode. Sa 1 476 stanovnika (1857.) porastao je na 16 929 stanovnika (2011.). Kretanje broja stanovnika na razini naselja, od prvog do zadnjeg Popisa, može se pratiti samo kod naselja Metković i Vid. U odnosu na 1857. godinu, broj njihovog stanovništva se do 2011. godine značajno povećao. Ovo se osobito odnosi na naselje Metković, središnje i gospodarski najznačajnije naselje Grada, čiji se broj stanovnika povećao za 15 puta. Taj je porast bio konstantan kroz sve međupopisne periode. Iako je djelomično posljedica povećanja teritorija naselja, porast broja stanovnika rezultat je pozitivnog prirodnog kretanja i imigracije stanovništva iz susjednih ruralnih naselja.

Donjonegetvanski kraj je dugo vremena bio tradicionalno ruralni prostor. Ključan poticaj porastu broja stanovnika bio je razvoj prometne infrastrukture i valorizacija povoljnog prometno-geografskog položaja Grada Metkovića. Još od 18. stoljeća Metković ima lučke funkcije, sukladno svom smještaju uz rijeku Neretvu i u blizini mora. U to vrijeme predstavlja važni tranzitni centar prema zaleđu. Prva prekretnica u razvoju prometa bilo je puštanje u promet željezničke pruge 1885. godine, kojom je Metković povezan sa gradovima u zaleđu (Mostar, Sarajevo). Time je uspostavljena veza između željezničkog i do tada pomorsko-riječnog prometa, nakon čega luka Metković gubi značenje lokalne luke. Ovim ona postaje prva luka u Dalmaciji koja dobiva željeznički vezu sa svojim prirodnim gravitacijskim zaleđem. Od kraja 19. stoljeća na prostoru Grada Metkovića i ostalog dijela Donjonegetvanskog kraja odvija se pomorsko-riječni, željeznički i cestovni promet. U prvoj polovici 20. stoljeća plovni put Neretvom osposobljen je za plovidbu brodova do 1 400 DWT. Nakon Drugog svjetskog rata u Metkoviću započinje ubrzan razvoj djelatnosti tercijarnog sektora, osobito trgovine, kao i razvoj centralnih funkcija, što utječe na socioekonomsku transformaciju njegovog stanovništva i stanovništva okolice. Naselje Metković postaje privlačno za doseljavanje stanovništva okolice. Na preseljavanje stanovništva iz brdsko-planinskog područja na prostor delte Neretve, kao i s ruba na središnje dijelove uz glavne tokove, utjecala je i gradnja nove prometne infrastrukture (Jadranska magistrala 1965. godine). Najveći porast broja stanovnika ostvaren je upravo nakon Drugog svjetskog

rata. Od 1948. do 2011. godine broj stanovnika se povećao za 4,8 puta (sa 3 166 na 15 056). Metković je do danas izrastao u demografski i funkcionalno drugo najznačajnije naselje Dubrovačko-neretvanske županije. Zahvaljujući dinamici gospodarskog razvoja zadržao je i glavne funkcije čitavog prostora Donjoneretvanskog kraja.

NASELJE	POPISNE GODINE															
	1857.	1869.	1880.	1890.	1900.	1910.	1921.	1931.	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2001.	2011.
DUBRAVICA ²	0	0	49	58	74	104	0	0	148	137	135	115	102	82	106	85
GLUŠCI ³	0	0	93	89	99	126	0	0	138	146	153	130	106	97	65	81
METKOVIĆ ⁴	999	1 143	1 223	1 386	1 571	1 848	2 308	2 888	3 166	3 712	4 659	7 272	9 845	12 026	13 873	15 056
PRUD ⁵	0	0	34	103	141	167	0	0	126	160	155	223	370	417	561	502
VID ⁶	477	551	532	594	686	769	963	1 053	1 080	1 146	1 256	1 070	674	748	779	797
Naknadno popisani	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	408
Ukupno GRAD	1 476	1 694	1 931	2 230	2 571	3 014	3 271	3 941	4 658	5 301	6 358	8 810	11 097	13 370	15 384	16 929

Tablica 1. Broj stanovnika Grada Metkovića i pripadajućih naselja 1857.-2011.

Izvor: Naselja i stanovništvo RH 1857.-2001. i Popis stanovništva 2011., Državni zavod za statistiku (www.dzs.hr) prosinac 2012.

Ostala naselja smještena su na rubnim dijelovima Grada i imaju znatno nepovoljniji geografski smještaj u odnosu na Metković. Osobito zato jer svi ključni prometni pravci (cestovni, željeznički, pomorsko-riječki) prolaze duž toka rijeke Neretve. Naselje Vid ostvarilo je porast ukupnog broja stanovnika 1857.- 2011. godine. Jedini pad broja stanovnika zabilježen je 70-ih godina 20. stoljeća. Za Dubravicu, Glušce i Prud broj stanovnika se može pratiti od 1880. godine, izuzevši 1921. i 1931. godinu. Sva naselja ostvarila su porast broja stanovnika, izuzevši Glušce. Rubna ruralna naselja (Dubravica, Glušci, Vid), sa primarnim kao ključnim sektorom gospodarskih djelatnosti, najveći broj stanovnika ostvaruju 50-ih i 60-ih godina 20. stoljeća. Važnost poljoprivrede i ostalih primarnih djelatnosti u tadašnjim gospodarskim prilikama poboljšala je uvjete života i utjecala na porast broja stanovnika u ruralnim sredinama. Agrarna prenaseljenost i ograničene mogućnosti bavljena poljoprivredom s jedne strane, dok s druge privlačnost većih centara rada (primarno Metkovića) utjecala su na iseljavanje stanovništva i proces depopulacije od 60-ih godina, koji se nije zaustavio do danas. Pozitivne demografske trendove bilježe Prud (od 1961.) i Vid (od 1981.). Na depopulaciju utjecala je i još uvijek utječe prometna izoliranost naselja, nemogućnost zadovoljavanja različitih potreba stanovnika, ali i izostanak interesa u ulaganja za održavanje u unapređivanje života u ruralnim sredinama.

U posljednjem međupopisnom razdoblju (2001.- 2011.) naselje Metković je ostvarilo najveći porast broja stanovnika. Udio u ukupnom broju stanovnika Grada iznosio je 88,9%. Porast je još ostvaren u naseljima Glušci i Vid. Uzevši u obzir povoljan prometno-geografski položaj, prostornu blizinu svih naselja te razvoj temeljen na djelatnostima sekundarnog i tercijarnog sektora, za očekivati je daljnji

² Godine 1857., 1869., 1921. i 1931. podaci su sadržani u naselju Metković. Od 1880. do 1910. godine i 1948. godine iskazuju se podaci za dio današnjeg obuhvata naselja. Godine 1981. naselje je pripojeno naselju Metković, a 1991. godine je postalo samostalno statističko naselje.

³ Godine 1857., 1869., 1921. i 1931. podaci su sadržani u naselju Metković. Godine 1880. i 1890. iskazuju se podaci za dio današnjeg obuhvata naselja.

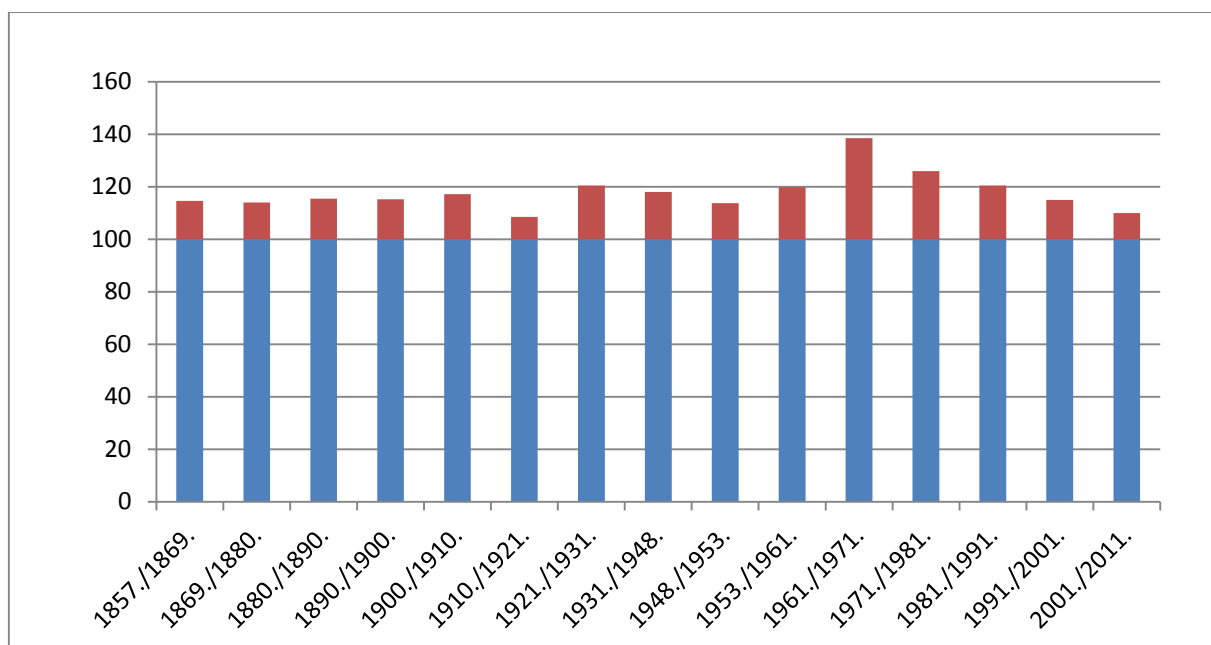
⁴ Godine 1857., 1869., 1921. i 1931. sadrži podatke za naselja Dubravica i Glušci. Godine 1981. pripojeno mu je naselje Dubravica, koje je od 1991. godine opet postalo samostalno naselje. Godine 1991. naselje je povećano za dio područja naselja Bijeli Vir (Općina Zažablje) i dijelove naselja Krvavac II (Općina Kula Norinska), Vid i Vidonje (Općina Zažablje).

⁵ Godine 1857., 1869., 1921. i 1931. podaci o broju stanovnika sadržani su u naselju Vid. Od 1981. godine iskazuje se kao samostalno statističko naselje, nastalo izdvajanjem dijela naselja Vid.

⁶ Godine 1857., 1869., 1921. i 1931. sadrži podatke za naselje Prud. Godine 1981. je smanjeno zbog izdvajanja dijela naselja u istoimeno samostalno naselje Prud. Godine 1991. smanjeno je za dio naselja koje je pripojeno naselju Metković.

porast broja stanovnika u Gradu. Najveći udio u ukupnom broju stanovnika i dalje će imati naselje Metković, no on bi trebao biti sve manji. Očekuje se smanjivanje stope rasta njegovog stanovništva. Obližnja naselja (osobito Vid) trebala bi preuzeti dio demografskog rasta. U ostalim naseljima potrebno je poticati razvoj lokalne ekonomije koja će omogućiti zadržavanje mladog stanovništva i zaustavljanje procesa depopulacije.

Na grafikonu 1. prikazan je indeks kretanja broja stanovnika Grada Metkovića u svim međupopisnim razdobljima. Ovim se pokazateljem želi ukazati na intenzitet promjena u kretanju broja stanovnika. Grad Metković ostvario je porast broja stanovnika u svakom međupopisnom razdoblju. Do druge polovice 20. stoljeća broj stanovnika rastao je prosječnom međupopisnom stopom od 14% do 20,5% (indeks od 114 do 120,5). U drugoj polovici 20. stoljeća ostvaren je najveći porast broja stanovnika Grada Metkovića. Riječ je o razdobljima od 1961. do 1971. godine te od 1971. do 1981. godine. U prvom je indeks kretanja iznosio 138,6, dok u drugom 126. Od 60-ih godina stopa rasta stanovništva opada, te u međupopisnom razdoblju 2001. – 2011. godine iznosi 10% (indeks 110).

Grafikon 1. Indeks kretanja broja stanovnika Grada Metkovića 1857.-2011. godine

Izvor: Naselja i stanovništvo RH 1857.-2001. i Popis stanovništva 2011., Državni zavod za statistiku (www.dzs.hr), prosinac 2012.

PRIRODNO KRETANJE STANOVNIŠTVA

Prirodno kretanje stanovništva ukazuje na odnos između rodnosti (nataliteta) i smrtnosti (mortaliteta) stanovništva, i jedna je od odrednica ukupnog kretanja broja stanovnika. Ovisno o stopama rodnosti i smrtnosti, prirodno kretanje može biti pozitivno (prirodni prirast) ili negativno (prirodni pad).

Može se pretpostaviti kako su u prošlosti stope nataliteta bile dosta visoke, ali isto tako i stope mortaliteta. Osnovni faktor visoke smrtnosti bio je haranje malarije u močvarnom području u kojem se Metković nalazi. Istrebljenjem ove bolesti nakon isušivanja delte smanjuju se stope mortaliteta, a s društveno-gospodarskim razvojem uskoro i stope nataliteta. Sve veća urbanizacija područja i promjena načina života uvjetovala je velike promjene koje su se odrazile i na prirodno kretanje stanovništva.

Najnoviji podaci o prirodnom kretanju stanovništva iz 2011. godine ukazuju na ostvareni prirodni prirast (tablica 2.). Pozitivno prirodno kretanje stanovništva karakteristika je Grada Metkovića i Donjoneretvanskog kraja u cjelini tijekom druge polovice 20. stoljeća. Štoviše, 2011. godine vitalni indeks⁷ Grada Metkovića bio je drugi najveći u Dubrovačko-neretvanskoj županiji (poslije Općine Župa dubrovačka: 201,6) i najveći među Gradovima kao jedinicama lokalne samouprave.

U posljednjih nekoliko godina uočava se pad prirodnog kretanja i vitalnog indeksa (tablica 2.). Riječ je o padu koji odgovara sporijem padu životnog standarda, zahvaljujući prirodnom bogatstvu ovog prostora koji je još uvijek visoko valoriziran kroz gospodarske djelatnosti (poljoprivreda, industrija, trgovina, promet i dr.). Uočava se veliki pad prirodnog kretanja i vitalnog indeksa 2011. u odnosu na 2010. godinu. Pad prirodnog kretanja praćen je s velikim padom u broju živorođenih.

GODINA	ŽIVOROĐENI	UMRLI	PRIRODNO KRETANJE	VITALNI INDEKS
2008.	213	102	111	208,8
2009.	226	123	103	183,7
2010.	217	126	91	172,2
2011.	174	125	49	139,2

Tablica 2. Prirodno kretanje stanovništva Grada Metkovića od 2008. do 2011. godine

Izvor: Prirodno kretanje stanovništva u 2008., 2009., 2010. i 2011. godini po županijama i gradovima/općinama, Državni zavod za statistiku (www.dzs.hr), prosinac 2012.

3.3.2. Razmještaj i struktura domaćinstava

Za razmatranje razmještaja i strukture domaćinstava, kao i njihove promjene, koriste se podaci sa posljednja dva Popisa stanovništva: 2001. i 2011. godine.

Za pretpostaviti je kako promjenu broja stanovnika utječe i na promjenu broja domaćinstava (kućanstava). Na razini Grada Metkovića ostvaren je porast broja domaćinstava, s indeksom koji značajno premašuje indeks rasta na razini Dubrovačko-neretvanske županije i Republike Hrvatske (tablica 3.). U strukturi rasta broja domaćinstava uočava se porast u samo dva naselja (Metković, Vid), a pad u ostala tri (Glušci, Prud, Dubravica). Najveći pad ostvaren je u naselju Dubravica. Naselje Metković ostvaruje najveće stope rasta stanovništva i domaćinstava što ukazuje na visoki stupanj polariziranog razvoja Grada. To je gospodarski najrazvijeniji dio Grada koji još uvijek ima prostorne kapacitete za sve veći broj stanovnika. Za očekivati je u budućnosti pad stope rasta domaćinstava u naselju Metković, a porast u obližnjim susjednim naseljima. Struktura domaćinstava prema naseljima Grada Metkovića prikazana je na grafikonu 2.

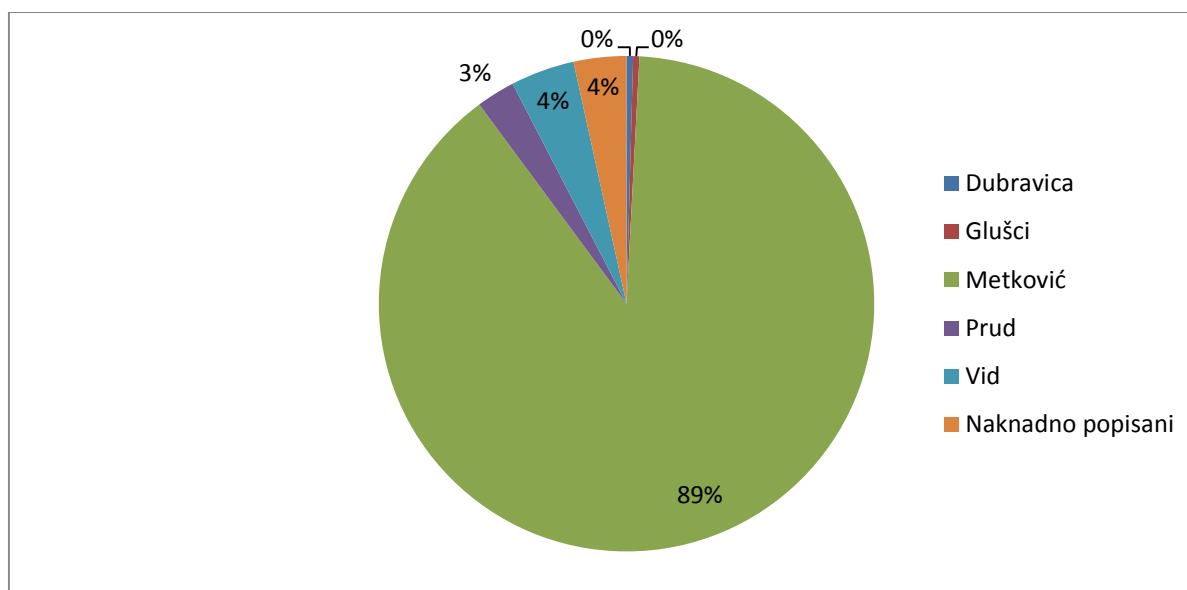
⁷ Broj živorođenih na 100 umrlih.

IZVJEŠĆE O STANJU U PROSTORU GRADA METKOVIĆA

PROSTORNA CJELINA	BROJ STANOVNIKA 2001.	BROJ STANOVNIKA 2011.	BROJ DOMAĆINSTAVA		INDEKS RASTA DOMAĆINSTAVA 2011./2001.	PROSJEČNI BROJ ČLANOVA DOMAĆINSTVA 2001.	PROSJEČNI BROJ ČLANOVA DOMAĆINSTVA 2011.
			2001.	2011.			
DUBRAVICA	106	85	29	21	0,72	3,65	4,04
GLUŠCI	65	81	21	20	0,95	3,09	4,05
METKOVIĆ	13 873	15 056	3 785	4 376	1,16	3,66	3,44
PRUD	561	502	150	124	0,83	3,74	4,04
VID	779	797	192	205	1,07	4,06	3,89
NAKNADNO POPIŠANI	-	408	0	169	-	-	2,41
GRAD METKOVIĆ	15 384	16 929	4 177	4 915	1,18	3,68	3,44
DNŽ	122 870	122 783	39 125	42 077	1,08	3,14	2,92
RH	4 437 460	4 290 612	1 477 377	1 535 635	1,04	3	2,79

Tablica 3. Razmještaj i struktura domaćinstava u Gradu Metkoviću, Dubrovačko-neretvanskoj županiji i Republici Hrvatskoj

Izvor: Popis stanovništva 2001. i 2011., Državni zavod za statistiku (www.dzs.hr), prosinac 2012.

Grafikon 2. Struktura domaćinstava Grada Metkovića 2011. godine

Izvor: Popis stanovništva 2011., Državni zavod za statistiku (www.dzs.hr), prosinac 2012.

Grad Metković odlikuje se visokim prosječnim brojem članova domaćinstava. Godine 2011. iznosio je 3,44, što je više od županijskog i državnog prosjeka (tablica 2.). Najveći prosječni broj članova domaćinstava imaju rubna ruralna naselja Glušci, Dubravica i Prud. Na ovom dijelu Grada prevladavaju pretežito obiteljska poljoprivredna domaćinstva s većim brojem članova. Spomenuta naselja imaju nešto veći broj stanovnika zaposlen u djelatnostima primarnog sektora (poljoprivreda i dr.). Naselje Metković ima karakter gradskog naselja, s gušćom stambenom izgradnjom i stambenim uvjetima koji omogućuju manji prosječni broj članova domaćinstava nego što je to slučaj u ruralnoj okolini. Godine 2011. Metković je imao najmanji prosječni broj članova domaćinstva u Gradu (3,44).

U odnosu na 2001. godinu, prosječan broj članova domaćinstava Grada Metkovića je smanjen. U tri rubna ruralna naselja (Dubravica, Glušci, Prud) ostvaren je porast, dok u Metkoviću i Vidu pad. Najveći porast ostvaren je u Glušcima. Pad je također ostvaren i na razini Dubrovačko-neretvanske županije i Republike Hrvatske.

3.3.3. Poljoprivredno stanovništvo

Udio poljoprivrednog stanovništva u ukupnom stanovništvu Grada Metkovića 2001. godine iznosio je 2,2%, što je mnogo niže od udjela poljoprivrednog stanovništva na razini županije i države (tablica 4.). Iako je ovaj prostor djelomično i poljoprivredni kraj, s obzirom na povoljne uvjete prirodne sredine (dio delte Neretve, polja u rubnom krškom dijelu), stanovništvo je doživjelo visoki stupanj socioekonomske transformacije. Metković, kao gradsko naselje, razvojem svojih nepoljoprivrednih djelatnosti (djelatnosti sekundarnog i tercijarnog sektora) utjecao je na prestanak bavljenja poljoprivredom stanovništva grada i okolnih naselja još od 60-ih godina 20. stoljeća. Također, i u okolnim rubnim naseljima prisutan je određen broj nepoljoprivrednih djelatnosti.

U poljoprivrednom stanovništvu dominira muški dio stanovništva, što je slučaj i kod županije i države.

PROSTORNA CJELINA		BROJ STANOVNIKA 2001.		POLJOPRIVREDNO STANOVNIŠTVO	
		UKUPNO	ŽENSKO	UKUPNO	ŽENSKO
GRAD	broj	15 384	7 787	341	142
	%	100	50,6	2,2	41,6
ŽUPANIJA	broj	122 870	63 492	4 773	2 093
	%	100	51,7	3,9	43,9
DRŽAVA	broj	4 437 460	2 301 560	246 089	121 611
	%	100	51,9	5,5	49,4

Tablica 4. Poljoprivredno i ukupno stanovništvo Grada Metkovića 2001., Dubrovačko-neretvanske županije i Republike Hrvatske

Izvor: Poljoprivredno stanovništvo prema aktivnosti i spolu po gradovima/općinama, Državni zavod za statistiku (www.dzs.hr), prosinac 2012.

3.4. SOCIOGOSPODARSKA STRUKTURA

Obvezni prostorni pokazatelji za utvrđivanje socijalno-gospodarske strukture ovdje su indeks razvijenosti te stupanj razvijenosti Grada Metkovića.

Zakon o regionalnom razvoju („Narodne novine“, br.:153/09) i uredba o indeksu razvijenosti („Narodne novine“, br.: 63/10) propisuju razvrstavanje jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u Republici Hrvatskoj prema njihovoj razvijenosti. Razvrstavanje općina, gradova i županija prema stupnju razvijenosti provodi se na bazi indeksa razvijenosti, koji se računa kao ponderirani prosjek više osnovnih društveno-gospodarskih pokazatelja: stopa nezaposlenosti, dohodak po stanovniku,

proračunski prihodi općine/grada i županije po stanovniku, opće kretanje stanovništva i stopa obrazovanosti.

POKAZATELJI	VRIJEDNOSTI OSNOVNIH POKAZATELJA	VRIJEDNOSTI STANDARDIZIRANIH POKAZATELJA U ODNOSU NA NACIONALNI PROSJEK
Prosječni dohodak per capita 2006.-2008.	18 043	56,7%
Prosječni izvorni prihodi per capita 2006.-2008.	1 288	36,1%
Prosječna stopa nezaposlenosti 2006.-2008.	18,7%	91,2%
Kretanje stanovništva 2001./1991.	116,7	127,0%
Udio obrazovanog stanovništva u stanovništvu 16-65 godina (2001.)	73,3%	111,5%
INDEKS RAZVIJENOSTI	82,72%	
Skupina	III. (75-100%)	

Tablica 5. Indeks razvijenosti Grada Metkovića

Izvor: Ocjenjivanje i razvrstavanje JLS prema razvijenosti, 15.7.2010., Ministarstvo regionalnog razvoja, šumarstva i vodnog gospodarstva (www.mrrsvq.hr), prosinac 2012.

Indeks razvijenosti uveden je radi što objektivnijeg mjerenje stupnja razvijenosti svih jedinica lokalne i područne samouprave u Republici Hrvatskoj. Korištenje jedinstvenog sustava ocjenjivanja razvijenosti svih teritorijalnih jedinica temeljenog na indeksu razvijenosti doprinosi jednostavnosti i transparentnosti cjelokupnog sustava, čime se omogućava bolja usmjerenost razvojnih poticaja. Također, omogućava se lakše praćenje razvijenosti teritorijalnih jedinica i dobiva kvalitetnija podloga za uključivanje i isključivanje jedinica iz sustava potpomognutih područja o kojima država dodatno skrbi. Konačno, novim se sustavom ocjenjivanja i razvrstavanja dobiva analitička podloga za praćenje stupnja razvijenosti svih lokalnih i županijskih jedinica na godišnjoj razini čime se znatno unapređuje informacijska osnova za vođenje regionalne politike. Ukupno je pet kategorija (skupina) razvijenosti jedinica lokalne samouprave: I. (<50% prosjeka RH), II. (50-75% prosjeka RH), III. (75-100% prosjeka RH), IV. (100-125% prosjeka RH) i V. (>125% prosjeka RH).

Prema spomenutim pokazateljima, Grad Metković se nalazi u III. skupini općina i gradova, zajedno s još 191 jedinicom lokalne samouprave. Granice indeksa razvijenosti ove skupine su od 75% do 100% prosjeka Republike Hrvatske. Indeks razvijenosti Grada Metkovića iznosi 82,72% prosjeka Republike Hrvatske.

4. Grad Metković u okviru prostornog uređenja Dubrovačko-neretvanske županije

Prostorni plan Dubrovačko-neretvanske županije („Službeni glasnik Dubrovačko-neretvanske županije“, br.: 06/02., 06/03., 03/05., 03/06., 02/08., 05/10.), uvažavanjem prirodnih, kulturno-povijesnih i krajobraznih vrijednosti, razrađuje načela prostornog uređenja i utvrđuje ciljeve prostornog razvoja te organizaciju, zaštitu, korištenje i namjenu prostora Dubrovačko-neretvanske županije, kao jedinice područne (regionalne) samouprave.

Prostornim planom Dubrovačko-neretvanske županije smatraju se slijedeće mjere kao glavne i najhitnije:

- razraditi program naseljavanja ne samo unutar postojećih naselja, već ga i uskladiti s razmještajem gospodarskih sadržaja i mogućih novih radnih mjesta, odnosno provoditi poticanjem obiteljskog načina života i rada putem obiteljskog poduzetništva, farmerskog i rančerskog načina života i tipa naseljavanja, posebno u nerazvijenom zaleđu i gdje za to postoje pogodni uvjeti
- stimulirati jeftiniju stambenu izgradnju, pojednostaviti proceduru za stambenu izgradnju i osigurati potrebne parcele doseljenom stanovništvu za stambenu i poslovnu izgradnju
- pomoći izgraditi svu potrebnu suvremenu infrastrukturu (ceste, elektriку, vodovod, kanalizaciju, telekomunikacije i drugo)
- razviti mrežu potrebnih središnjih javnih (uslužnih) funkcija za potrebe lokalnog stanovništva unutar odgovarajućeg sustava središnjih naselja
- obnoviti oštećene zaštićene objekte prirode i graditeljstva u skladu s osobinama i tradicijom područja te ih što prije uključiti u gospodarski razvitak
- provoditi u praksi nove zakone iz obiteljske, socijalne i zdravstvene zaštite obitelji kao sastavni dio provođenja aktivne i stimulativne pronatalitetne populacijske politike
- predlagati i provoditi druge poticajne mjere vezane za populacijsku politiku i popravljjanje demografske slike županije.

S obzirom na prirodno-geografska, društveno-gospodarska i funkcionalna obilježja prostor Dubrovačko-neretvanske županije se dijeli na tri osnovne cjeline: Dubrovačko priobalje, otočno i poluotočno područje te Donjoneeretvanski kraj. Grad Metković pripada Donjoneeretvanskom kraju, uz još dva Grada (Opuzen, Ploče) i četiri Općine (Slivno, Zažablje, Kula Norinska, Pojezerje).

U odnosu na zemljopisni položaj, prostor županije dijeli se na četiri područja: kontinentalno, kontinentalno-otočno, otočno i poluotočno. Grad Metković spada u kontinentalno područje, uz granicu s Bosnom i Hercegovinom.

S obzirom na smještaj pojedinih Gradova i Općina na teritoriju Republike Hrvatske, prostor županije može se podijeliti na pogranično i ostalo područje. Grad Metković na svom istočnom dijelu graniči sa Bosnom i Hercegovinom i stoga ulazi u pogranična područja Republike Hrvatske. Kao takvo, spada u problemsko područje Republike Hrvatske, što je utvrđeno Strategijom prostornog uređenja Republike Hrvatske iz 1997. godine.

Grad Metković je prema površini 14., a prema broju stanovnika 2. najveća jedinica lokalne samouprave Dubrovačko-neretvanske županije. Udio u površini županije iznosi 2,8%, a u broju stanovnika 13,8%. Grad Metković karakteriziraju povoljna demografska kretanja, sa konstantnim porastom broja stanovnika u zadnjih 150 godina te pozitivnim prirodnim kretanjem. Za razliku od ostalih gradskih naselja Dubrovačko-neretvanske županije, prirodno kretanje stanovništva je važan faktor porasta ukupnog broja stanovnika. Takva demografska kretanja nameću potrebu boljeg čuvanja obradivog tla od prenamjene, prije svega u okolici Metkovića. Ovo je aktualan problem za prostor čitave delte Neretve, gdje se meliorirane obradive površine prenamjenjuju u građevinsko zemljište. Primjer su robno-aukcijska burza kod Opuzena, neplansko širenje naselje uz kanale i vodotoke kod Metkovića i dr.

U sustavu središnjih naselja Dubrovačko-neretvanske županije, utvrđenim Strategijom prostornog uređenja Republike Hrvatske, a potom i Prostornim planom Dubrovačko-neretvanske županije, Metković spada u važnije regionalno središte u sustavu Republike Hrvatske, odnosno manje razvojno središte i srednji grad. Do 2015. godine planira se u potpunosti razvijanje sustava središnjih naselja Dubrovačko-neretvanske županije, u kojem Grad Metković zauzima važnu ulogu.

Naselje Metković, kao središnje te demografski i gospodarski najznačajnije naselje Grada, 2001. godine bio je drugi najveći centar rada Dubrovačko-neretvanske županije, s ukupno 4 095 radnih mjesta.

Grad Metković, zajedno s Opuzenom i Pločama, predstavlja okosnicu razvitka Donjoneeretvanskog kraja. Ovo područje ima izrazito granična obilježja s važnošću prometno-infrastrukturnog koridora. U Prostornom planu županije se predlaže poticajima razvoja središnjih funkcija ostvariti uvjete za uspostavu konurbacijskih odnosa podjelom funkcija između naselja Metković i Ploče. Metković se,

zajedno s Pločama, u idućim razvojnim razdobljima mora potvrditi u ulozi glavnog središta i nositelja daljnje urbanizacije. Iako njegovu privlačnost smanjuje oskudna ponuda životnih mogućnosti i nerazvijene institucije, prioriteti izvedeni iz strategije reurbanizacije te učvršćivanje niza posebnih pogodnosti mogu poslužiti kao izvor posebne privlačnosti Grada.

Preduvjeti daljnjeg razvitka Grada Metkovića su u njegovom izuzetno povoljnom prometno-geografskom položaju kao granično područje na važnom međudržavnom prometnom pravcu prema Bosni i Hercegovini. Preko Grada Metkovića odvijaju se intenzivne komunikacije između luke Ploče i Bosne i Hercegovine. Državna cesta br.9 (DC-9), koja prolazi kroz grad Metković, odlikuje se visokom koncentracijom prometa. Godine 2009. na mjernoj postaji „Kula Norinska“ na DC-9 zabilježen je prosječni godišnji dnevni promet od 9 082 vozila, dok je prosječni ljetni dnevni promet iznosio 12 851 vozilo.

Posebnosti prirodnih resursa, izuzetno vrijedna močvarna tla, stanište ptica i riba, kulturno-povijesno naslijeđe, osobito arheološke zone Naron, predstavljat će temelj buduće gospodarske orijentacije ovog područja. Intenzivan razvitak poljoprivrede, trgovine i prometa biti će nositelj razvitka gospodarstva Grada Metkovića. Područje uz rijeku Neretvu, od Ploča do Metkovića, obilježava koncentracija svih lučkih pretovarnih kapaciteta u županiji, uz prateće industrijsko-uslužne kapacitete, prvenstveno u službi poljoprivrede i infrastrukturnog značaja same regije. Takvo usmjerenje, a i sama procjena racionalnog korištenja prostora omogućavaju daljnji razvitak tih područja, odnosno koncentraciju funkcija i namjena.

Prostor Grada Metkovića ima dobre uvjete za proizvodnju kvalitetnog povrća tijekom cijele godine na otvorenim površinama i u plastenicima. Također, postoje i dobri uvjeti za proizvodnju voća (mandarine i dr.). Stabilnost i veće povjerenje u poljoprivrednu proizvodnju omogućila bi izgradnja veletržnice u Metkoviću. Od ostalih djelatnosti, očekuje se i razvitak industrije vezane uz preradu poljoprivrednih proizvoda. Realno je predvidjeti da će Grad Metković preuzeti neke županijske funkcije osobito u djelatnosti poljoprivrede i vodoprivrede. Prema Prostornom planu županije, naselje Metković je predviđen kao poljoprivredni centar I. reda.

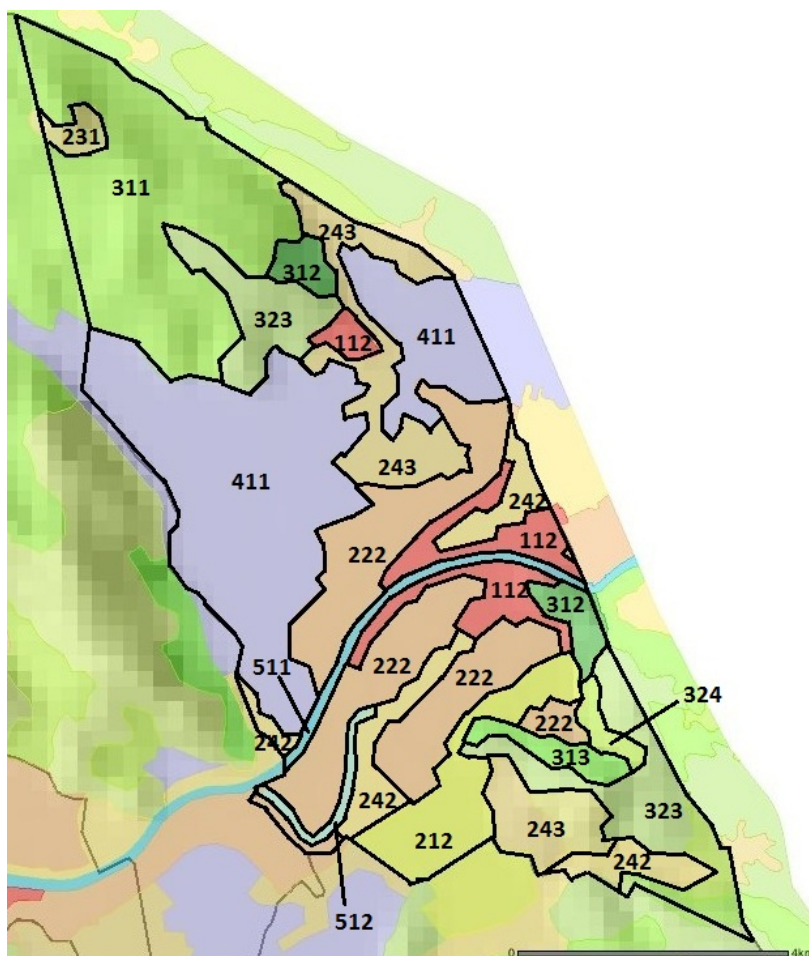
II. ANALIZA I OCJENA STANJA, PROVEDBE I TRENDOVA PROSTORNOG RAZVOJA

1. Prostorna struktura korištenja i namjene površina Grada Metkovića

1.1. STRUKTURA KORIŠTENJA ZEMLJIŠTA U GRADU

Struktura korištenja zemljišta i površina u Gradu Metkoviću prikazana je na osnovi CLC baze podataka, izrađenoj prema programu za koordinaciju informacija o okolišu i prirodnim resursima pod nazivom CORINE (COoRdination of INformation on the Environment). CORINE Land Cover Hrvatska (<http://corine.azo.hr/viewer.htm>) predstavlja digitalnu bazu podataka o stanju i promjenama zemljišnog pokrova i namjeni korištenja zemljišta Republike Hrvatske za razdoblje 1980.-2006. godine. Prihvaćena je od strane Europske unije i na toj je razini ocijenjena kao temeljni referentni set podataka za prostorne i teritorijalne analize.

Izrada CLC baze temelji se na vizualnoj interpretaciji satelitskih snimaka prema prihvaćenoj CLC metodologiji, dajući vektorske podatke u mjerilu 1:100 000, minimalne širine poligona 100m, minimalnog područja kartiranja 25ha za bazu pokrova zemljišta, odnosno 5ha za bazu promjena.

Kartogram 2. Struktura korištenja zemljišta Grada Metkovića 2006. godine

Izvor: Corine Land Cover Hrvatska (www.azo.hr), prosinac 2012.

Postoje ukupno 44 klase, raspoređene u tri razine, od kojih svaka opisuje različit pokrov zemljišta. Na kartogramu 2. prikazana je struktura zemljišta Grada Metkovića za 2006. godinu. Registrirano je ukupno 14 klasa, različito raspoređenih na prostoru Grada:

- 112 – Nepovezana gradska područja
- 212 – Stalno navodnjavano zemljište
- 222 – Voćnjaci
- 231 – Pašnjaci
- 242 – Kompleks kultiviranih parcela
- 243 – Pretežno poljodjelska zemljišta s većim područjima prirodne vegetacije
- 311 – Bjelogorična šuma
- 312 – Crnogorična šuma
- 313 – Mješovita šuma
- 323 – Sklerofilna vegetacija
- 324 – Prijelazno područje šume – zaraštanje, grmičasta šuma
- 411 – Kopnene močvare
- 511 – Vodotoci
- 512 – Vodene površine

1.2. STRUKTURA NAMJENE POVRŠINA U GRADU

Organizacija prostora Grada Metkovića temelji se na prikladnosti prostora za pretežne ili karakteristične namjene, kao i na utvrđivanju dinamičkih djelovanja i učinaka funkcija u prostoru (prometni sustavi, urbana mreža, gravitacije, poticaji razvoju i revitalizaciji pojedinih područja, općoj zaštiti i uređenju prostora i sl.). Temeljna organizacija prostora zasniva se na prihvatnim kapacitetima prostora i osiguranju održivog razvitka.

U budućem korištenju i namjeni prostora Grada Metkovića razlikuju se sljedeće površine na kojima je predviđeno uređenje, gradnja novih građevina te rekonstrukcija postojećih građevina:

- razvoj i uređenje površina naselja
- razvoj i uređenje površina izvan naselja

Razvoj i uređenje površina naselja obuhvaća cjelinu izgrađenog i neizgrađenog dijela naselja, tj. Prostore izgrađenih naseljskih struktura kao i površine namijenjene razvoju i širenju naselja. Na prostoru naselja Metković posebno su izdvojene zone namijenjene razvoju određenih djelatnosti (gospodarska, poslovna, ugostiteljsko-turistička, sportsko-rekreacijska namjena i dr.).

Izgrađene dijelove naselja predstavljaju područja pretežno zauzeta izgrađenim građevinama te opremljena osnovnom infrastrukturom, tj. pristupnim prometnicama, vodom i strujom, u okviru kojih je moguće vršiti interpolaciju i novu izgradnju.

Neizgrađeni dijelovi naselja obuhvaćaju područja koja mogu biti komunalno neopremljena ili pak djelomično opremljena. Za ona koja nisu opremljena gradnja nije moguća bez komunalnog opremanja, odnosno izrade dokumenata prostornog uređenja detaljnijeg stupnja razrade. Razvoj i uređenje površina izvan naselja obuhvaća poljoprivredno tlo isključivo osnovne namjene na kojima će se u budućnosti stimulirati revitalizacija poljoprivredne proizvodnje. U tu će se svrhu omogućiti gradnja građevina u funkciji obnove obiteljskih gospodarstava, izuzev kompleksa polja. Šumske površine obuhvaćaju šumu isključivo osnovne namjene.

Namjena površina na prostoru Grada Metkovića iskazati će se na temelju pokazatelja iz Prostornog plana Dubrovačko-neretvanske županije („Službeni glasnik Dubrovačko-neretvanske županije“, br.: 06/02., 06/03., 03/05.,03/06.,02/08.,05/10.), prikazano u tablici 6.

Prostorni pokazatelji za namjenu površina iskazani su i prema važećem Prostornom planu uređenja Grada Opuzena („Neretvanski glasnik“, br.: 06/04.). No oni su do danas značajno izmjenjeni, s obzirom na zakonske i ostale promjene koje su utjecale na promjenu strukture i njihovih površina te posebna područja koja su predmet izrade detaljnijih planova uređenja.

NAMJENA	POVRŠINA (ha)			Udio u površini Grada (%)
	Izgrađeni dio	Neizgrađeni dio	Ukupno	
GRAĐEVINSKA PODRUČJA NASELJA	284,4	246,4	530,8	10,44
IZDVOJENA GRAĐEVINSKA PODRUČJA (IZVAN NASELJA)			34,0	0,7
Gospodarska - proizvodna	5,0	0	5,0	0,09
Gospodarska - poslovna			25,0	0,04
Gospodarska - eksploatacija mineralnih sirovina	0	0	0	0
Gospodarska - ugostiteljsko-turistička	0	0	0	0
Sportsko-rekreacijska	0	4,0	4,0	0,08
INFRASTRUKTURNI SUSTAVI			126,57	2,5
POLJOPRIVREDNE POVRŠINE			1 036,87	20,4
Osobito vrijedno obradivo tlo	-	-		
Vrijedno obradivo tlo	-	-		
Ostalo obradivo tlo	-	-		
ŠUMSKE POVRŠINE	-	-	826,77	16,3
Gospodarske šume	-	-		
Površine za pošumljavanje	-	-		
Šume posebne namjene	-	-		
OSTALO POLJOPRIVREDNO TLO, ŠUME I ŠUMSKO ZEMLJIŠTE	-	-	1 802,66	35,5
VODNE POVRŠINE	-	-	100,3	1,9
GRAD METKOVIĆ			5082	100

Tablica 6. Struktura planirane namjene površina Grada Metkovića⁸

Izvor: Prostorni plan Dubrovačko-neretvanske županije („Službeni glasnik Dubrovačko-neretvanske županije“, br.: 06/02., 06/03., 03/05.,03/06.,02/08.,05/10.), Dubrovačko-neretvanska županija (www.edubrovnik.org), prosinac 2012.

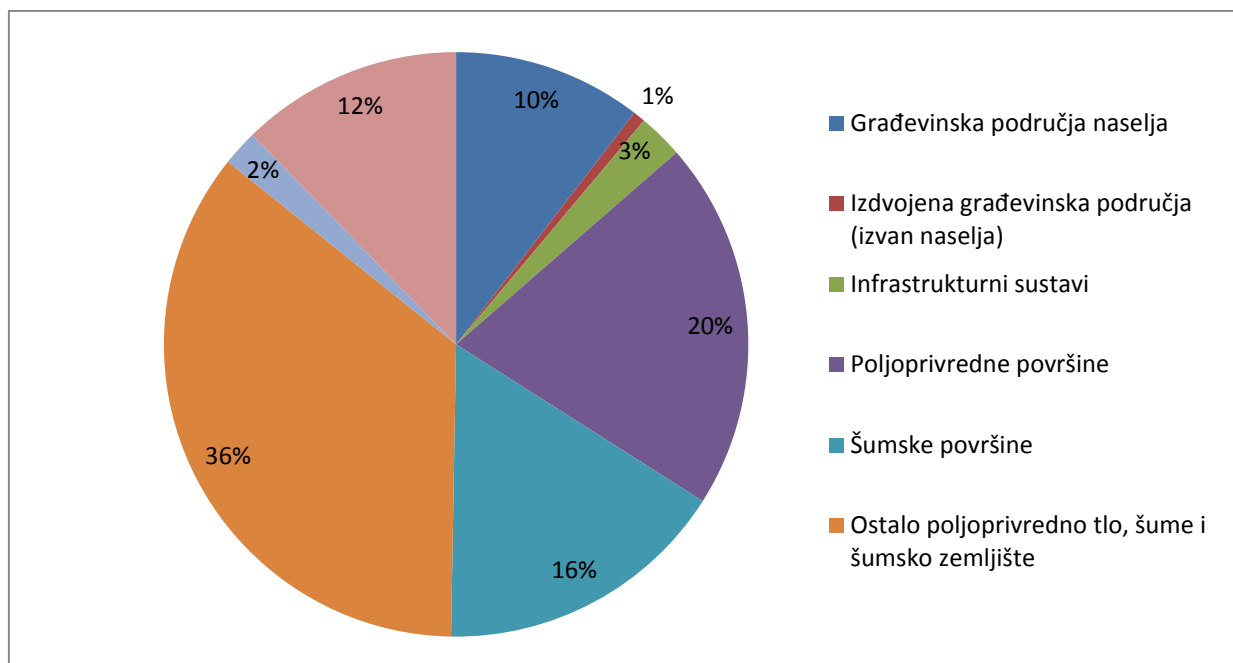
⁸ Prazna polja upućuju na nedostatak informacije o pripadajućoj namjeni.

Struktura planirane namjene površina Grada Metkovića, prema Prostornom planu županije, sadrži opće podatke o:

- građevinskim područjima naselja,
- izdvojenim građevinskim područjima (izvan naselja),
- infrastrukturnim sustavima,
- poljoprivrednim površinama,
- šumskim površinama,
- ostalom poljoprivrednom tlu, šumama i šumskom zemljištu,
- vodnim površinama.

Dio vrijednog obradivog tla, koje nije uvršteno u prethodnu tablicu, ulazi u istražno područje melioracije (756,6 ha). Planirana izgrađenost za prostor Grada Metkovića iznosi 11,02%, odnosno 13,05% (sa infrastrukturnim sustavima).

U odnosu na prostorne pokazatelje za namjenu površina iz Prostornog plana uređenja Grada Metkovića, građevinska područja su u svom obuhvatu ostala neizmjenjena, dok su ostale kategorije doživjele veće ili manje preinake. Za istaknuti je značajno smanjenje poljoprivrednih i šumskih površina. Površina ostalog poljoprivrednog tla, šuma i šumskog zemljišta je povećana. U kategoriji izdvojenih građevinskih područja (izvan naselja) došlo je do povećanja ukupne površine, ali i do promjene namjene na pojedinim lokalitetima. Primjerice, na lokalitetu „Bijeli Vir“ Prostornim planom uređenja Grada Metkovića definirana je eksploatacijska zona. Prostornim planom Dubrovačko-neretvanske županije ovaj lokalitet ulazi u gospodarsku proizvodnu namjenu, i to pretežito građevinarsku (asfaltna baza).

Grafikon 3. Struktura planirane namjene Grada Metkovića

Izvor: Prostorni plan Dubrovačko-neretvanske županije („Službeni glasnik Dubrovačko-neretvanske županije“, br.: 06/02., 06/03., 03/05., 03/06., 02/08., 05/10.), Dubrovačko-neretvanska županija (www.edubrovnik.org), prosinac 2012.

Najveći udio u planiranoj namjeni Grada Metkovića imaju ostalo poljoprivredno tlo, šume i šumsko zemljište (36%) te poljoprivredne površine (20%). Na građevinska područja namijenjena razvoju i širenju naselja otpada 11%, a na izgrađene strukture izvan građevinskog područja naselja 1%. Izgrađeni dio građevinskog područja čini 53,6% od ukupno predviđenih površina za širenje i razvoj naselja. Ovo upućuje na još mnogo slobodnih površina u Gradu, unutar građevinskih područja naselja, na kojima se može ostvariti izgradnja. U izdvojenim građevinskim područjima (izvan naselja) zastupljene su gospodarske (88,2%) i sportsko-rekreacijske namjene (11,8%).

Poljoprivredno zemljište obuhvaća tri različite kategorije tla: osobito vrijedno obradivo tlo, vrijedno obradivo tlo i obradivo tlo. Pored ovog obuhvaća i vrijedno obradivo tlo, koje predstavlja istražno područje melioracije. Temeljne dvije hidrotehničke mjere za razvoj poljoprivredne proizvodnje su odvodnja unutrašnjih voda polja i navodnjavanje. Navodnjavanje se primjenjuje na poljoprivrednim površinama nakon provedbe odvodnje površina. Potrebno je osigurati adekvatne melioracijske zahvate kako bi se se poljoprivreda mogla dalje razvijati. Značajan će biti razvitak i revitalizacija obiljeteljskih gospodarstava u funkciji poljoprivrede i stočarstva. Moguća je gradnja i uređenje prostora za podizanje farmi i drugih građevina u funkciji poljoprivrede i prerade poljoprivrednih proizvoda. No gradnja takvih sadržaja nije moguća na osobito vrijednom poljoprivrednom tlu. Poljoprivredno tlo u svim kategorijama prisutno je lijevo od toka rijeke Neretve, na jugoistočnom dijelu grada. Dominira osobito vrijedno poljoprivredno tlo. Poljoprivredne površine u krškom predjelu (krajnji sjeverozapad i jugoistok Grada) ulaze u kategoriju ostalog obradivog tla.

Šume na području Grada Metkovića imaju pretežno socijalnu i ekološku funkciju, odnosno zaštitnu, estetsku i rekreacijsku funkciju. Zaštitna funkcija šume ogleda se naročito u očuvanju područja od erozija i poplava uslijed djelovanja brojnih bujica kojima je ispresijecano područje, naročito brdski predjeli. Biološki radovi na pošumljavanju su obavezni za sve gornje tokove bujica i drugih vodotoka. Potrebno je jačati ekološku komponentu održivog razvoja šumama i pošumljavati nove šumske površine, posebno područja devastirana požarima i područja krša.

2. Obilježja sustava naselja i područja za razvoj izvan naselja

2.1. STRUKTURA NASELJA

Godine 2011. Grad Metković je jedinica lokalne samouprave sastavljena od ukupno pet naselja (jedno urbano, četiri ruralna), u kojima je živjelo 16 929 stanovnika (tablica 8.). Uzevši u obzir površinu Grada, gustoća naseljenosti iznosi 311 st./km² (tablica 7.). Prosječna veličina naselja Grada Metkovića iznosi 3 385 stanovnika.

Grad obilježava polarizirani razvoj, sa izrazitom koncentracijom demografskog i gospodarskog razvoja u središnjem naselju Metkoviću. To proizlazi iz njegovog povoljnog prometno-geografskog položaja te funkcionalne uloge u širem prostoru.

BROJ NASELJA GRADA	5
BROJ STANOVNIKA GRADA	16 929
POVRŠINA GRADA	50,82 km ²
GUSTOĆA NASELJA	98,38 naselja/1 000 km ²
GUSTOĆA NASELJENOSTI	333,11 st./km ²

Tablica 7. Stanovništvo i naselja Grada Metkovića – opći podaci

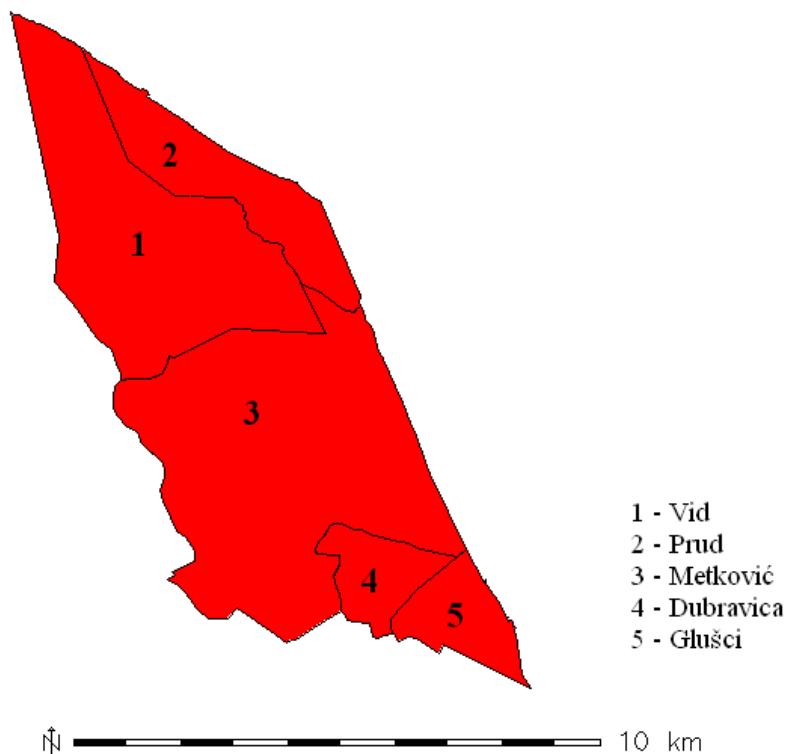
Izvor: Popis stanovništva 2011., Državni zavod za statistiku (www.dzs.hr), prosinac 2012.

TIP NASELJA	NASELJE/PROSTORNA CJELINA	BROJ STANOVNIKA	POVRŠINA (km ² / ha)
Ruralni	DUBRAVICA	85	2,706 / 270,6
	GLUŠCI	81	3,057 / 305,7
	PRUD	502	6,603 / 660,3
	VID	797	15,538 / 1 553,8
RURALNA NASELJA		1 465	27,904 / 2 790,4
Urbani	METKOVIĆ	15 056	22,916 / 2 291,6
URBANA NASELJA		15 056	22,916 / 2 291,6
Naknadno popisani		408	-
GRAD METKOVIĆ		16 929	50,82 / 5 082

Tablica 8. Naselja Grada Metkovića prema tipu i broju stanovnika 2011. godine

Izvor: Popis stanovništva 2011., Državni zavod za statistiku (www.dzs.hr), prosinac, 2012.

S obzirom na različita reljefna obilježja, na prostoru Grada Metkovića prisutni su različiti oblici naseljenosti. U zaravnjenom i naplavnom terenu delte Neretve karakteristična je izgradnja niznog tipa, uz prometnice i tok rijeke (Metković). Na području brdovitog krškog vapnenačkog reljefa naselja su grupirana uz poljoprivredne površine, obično na njihovom rubu (Dubravica, Glušci, Prud, Vid). Naselje Vid ovdje je specifično jer je smješteno na brežuljku, iznad poljoprivrednih površina. Ova se naselja odlikuju međusobno različitim demografskim i gospodarskim obilježjima te mogućnostima za budući razvoj.

Kartogram 3. Grad Metković i pripadajuća naselja

Najveće naselje je Metković, smješten u središnjem dijelu Grada (kartogram 3.), u naplavnoj ravni delte Neretve, u kojem je 2011. godine živjelo 15 056 stanovnika ili 88,9% ukupnog stanovništva Grada. Metković je upravno, demografsko i gospodarsko središte Grada, ujedno drugo najveće gradsko naselje u Dubrovačko-neretvanskoj županiji. Prema svojim središnjim funkcijama spada u kategoriju regionalnih središta. Urbanizacijski procesi na prostoru delte Neretve uvjetovali su razvoj tri gradska naselja (Metković, Opuzen, Ploče), među kojima Metković i Ploče imaju najveći stupanj centraliteta (regionalno središte) i međusobno dijele centralne funkcije. Metković je 2001. godine bio drugi najveći centar rada u županiji, sa 4 095 radnih mjesta. Zahvaljujući razvijenosti centralnih funkcija i funkcije rada formirao je gravitacijsko područje koje obuhvaća prostor Donjoneeretvanskog kraja, krajnji zapadni dio Dubrovačkog primorja te prostor Bosne i Hercegovine uz granicu s Republikom Hrvatskom. U Gradu su 2001. godine najzastupljenije djelatnosti tercijarnog i sekundarnog, potom primarnog sektora.

Grad Metković sadrži centralne funkcije sukladno njegovom položaju u urbanom sustavu Dubrovačko-neretvanske županije kao regionalnog središta. U tablici 9. navedene su sve centralne funkcije za kategoriju regionalnog i manje regionalnog središta. Većinu ovih funkcija grad već posjeduje, no potrebno je razmatrati mogućnost uvođenja ostalih funkcija (navedenih u zagradi) radi njegovog jačanja kao regionalnog centra. Ono mora biti sukladno planiranom prostornom, demografskom i gospodarskom razvoju Grada.

TEMELJNE SKUPINE CENTRALNIH FUNKCIJA	OPIS FUNKCIJE
UPRAVA	gradsko vijeće, gradsko poglavarstvo, gradonačelnik, upravni odjeli grada, gradski uredi, ispostave županijskih ureda), matični ured, gradska služba motrenja i obavješćivanja, policijska postaja, gradske postrojbe i stožer civilne zaštite, gradska vatrogasna zajednica, (profesionalne vatrogasne postrojbe), ispostava porezne uprave, carinska ispostava ili carinski referati, (postaja financijske policije), (ispostave državne revizije), lučka ispostava, konzervatorski odjeli, (dopisništvo HINA), (sinoptička hidrometeorološka postaja)
PRAVOSUĐE	općinski sud s gruntnicom, prekršajni sud, općinsko državno odvjetništvo, više odvjetničkih ureda, javnobilježničko mjesto-ured
UDRUGE GRAĐANA, POLITIČKE STRANKE I DRUGE ORGANIZACIJE	(HGK - ispostava Županijske Regionalne komore), podružna obrtnička komora, udruženje obrtnika, gradska turistička zajednica, gradska razina raznih udruga, klubova, liga, sekcija i dr. udruženja građana, gradska razina političkih stranaka i sindikalnih organizacija, (gradska razina zaklada i fundacija), gradska razina organizacije crvenog križa, HAK - autoklub, autoškola
VJERSKE ZAJEDNICE	gradska komisija za odnose s vjerskim zajednicama, (rimokatolička biskupija), samostan, (ostale vjerske zajednice)
PROSVJETA, ŠKOLSTVO I OBRAZOVANJE	dječji vrtić, osnovno školovanje odraslih, osnovna umjetnička škola - glazba, ples, srednje i strukovne škole, (srednjoškolsko obrazovanje odraslih), (učenički dom)
VISOKO ŠKOLSTVO I ZNANOST	(pojedine znanstvene institucije), (pojedini stručni zavodi)
KULTURA, UMJETNIČKA I TEHNIČKA KULTURA	javne ustanove u kulturi kojima su osnivači ili vlasnici gradovi, dom kulture, galerija, muzej, gradska knjižnica, amatersko kazalište, lokalna postaja, (dvojtjedne novine), (gradski orkestar), (pjevački zbor), klape, gradska limena glazba, KUD sa sekcijama, otvoreno pučko učilište, 1 – 2 kinematografa, samostalni umjetnici, ogranak Matice hrvatske, zajednica i savez tehničke kulture
ŠPORT, REKREACIJA, ZABAVA I ODMOR	zajednice športskih udruga, športska društva i klubovi – predstavnici raznih športova, državna, županijska i gradska natjecanja i priredbe, otvoreni športski objekti: športska igrališta za razne vrste športova s izgrađenim gledalištem, zatvoreni športski objekti: dvorana, bazen, kuglana i dr., pojedinačni objekti za rekreaciju, zabavu i odmor
ZDRAVSTVO	primarna zdravstvena zaštita – Dom zdravlja, specijalistička, hitna medicinska služba, laboratorijska, radiološka i druga dijagnostika, ljekarna sekundarna zdravstvena zaštita – poliklinike, stacionar u Domu zdravlja, specijalna bolnica razina zdravstvenog zavoda – ispostava Županijskog zavoda za javno zdravstvo
SOCIJALNA SKRIB	Obiteljski centar – podružnica Centar za socijalnu skrb, Dom socijalne skrbi (Dom za starije i nemoćne osobe i tjelesno ili mentalno oštećene osobe, Dom za starije i nemoćne osobe, Dom za psihički bolesne odrasle osobe), Centar za pomoć i njegu

IZVJEŠĆE O STANJU U PROSTORU GRADA METKOVIĆA

FINANCIJSKE I DRUGE SLIČNE USLUŽNE DJELATNOSTI	(zavod za platni promet), nekoliko ispostava poslovnih banaka, štedionica i mjenjačnica, ispostava osiguravajućeg zavoda, poslovnica hrvatske lutrije, poslovnice turističke agencije, pojedine uslužne poslovne tvrtke
PROMETNE USLUGE	manja zračna luka – aerodrom – terminal zračne luke, manja luka, manji željeznički kolodvor, manji autobusni kolodvor, (rent-a-car), (taxi služba), (transportno špedicijsko poduzeće), (putničko autobusno poduzeće), veći poštanski ured – čvorna telefonska centrala
TRGOVINA I UGOSTITELJSTVO	Nekoliko trgovačkih tvrtki na veliko i malo export-import, robna kuća, skladišta, specijalizirane trgovine, manja hladnjača, manja tržnica, hotel-prenočište, restoran-kavana, disko klub
OBRT I DRUGE USLUGE	automehaničarska radionica, manja tiskara, neki specijalni tehnički servisi, veći broj obrtničkih radionica
Broj stanovnika u utjecajnom i gravitacijskom području	> 8 000
Broj stanovnika središnjeg naselja	> 2 000
Broj zaposlenih u uslužnim djelatnostima	> 1 000
Radius utjecaja središnjih naselja u km	20 - 50

Tablica 9. Centralne funkcije za središte grada (regionalno i manje regionalno središte)

Izvor: Prostorni plan Dubrovačko-neretvanske županije („Službeni glasnik Dubrovačko-neretvanske županije“, br.: 06/02., 06/03., 03/05.,03/06.,02/08.,05/10.), Dubrovačko-neretvanska županija (www.edubrovnik.org), prosinac 2012.

Preostala četiri naselja (Dubravica, Glušci, Prud, Vid) su ruralna naselja, smještena sjeverozapadno i jugoistočno od grada Metkovića. Riječ je o malim naseljima, veličine ispod 1 000 stanovnika, među kojima je najveće Vid, a najmanje Glušci. Godine 2011. u njima je ukupno živjelo 1 465 stanovnika ili 8,6% ukupnog stanovništva Grada. Po socioekonomskoj strukturi, ova se naselja odlikuju nešto većim udjelom zaposlenih u djelatnostima primarnog sektora (poljoprivreda, šumarstvo i dr.). No pod utjecajem razvoja funkcije rada u gradu Metkoviću, tijekom posljednjih 40 godina, došlo je do deagrarizacije dijela stanovništva ovih naselja i zapošljavanja u Metkoviću. Ovo je utjecalo i na iseljavanje prema gradu. U posljednje vrijeme u ruralnim naseljima su sve više zastupljene djelatnosti sekundarnog i tercijarnog sektora. Depopulacija je i dalje izražen proces (Dubravica, Glušci), iako je u posljednjem međupopisnom razdoblju u pojedinim naseljima zabilježen porast broja stanovnika (Glušci, Vid). Ova naselja ne posjeduju značajne centralne funkcije te su funkcionalno ovisna o gradu Metkoviću. Također, Metković predstavlja centar rada za dio njihovog stanovništva.

Između gradskog i ostalih ruralnih naselja postoji velika razlika u demografskoj i gospodarskoj strukturi te mogućnostima za budući razvoj. Oko Metkovića, kao centra rada, formirana su prigradska urbanizirana područja, kao prijelazna područja između gradskog i ruralnog prostora. Ova se područja odlikuju visokim udjelom dnevnih migranata u grad Metković te socioekonomskom strukturom u kojoj dominira zaposlenost u djelatnostima tercijarnog i sekundarnog sektora. Formirana su uz najvažnije prometnice koje vode prema susjednim naseljima (DC-9, DC-62, ŽC-6218).

Demografska obilježja, odnosno diferenciranost dosadašnjeg kretanja broja stanovnika i njegove strukture između Metkovića kao gradskog naselja i ostalih naselja, uz tendenciju sve veće koncentracije stanovništva na užem gradskom području Metkovića, predstavlja ograničenje budućeg razvitka naselja i djelatnosti na prostoru ostalih naselja. Negativna demografska kretanja utjecali su na ukupan pad broja stanovnika i značajan poremećaj dobno-spolne strukture ruralnih naselja, s obzirom da iseljava uglavnom mlado i radno sposobno stanovništvo.

Gradsko naselje Metković i dalje će biti pokretač cjelokupnog društveno-gospodarskog razvitka i života u njegovoj okolini. Danas je to administrativno, gospodarsko, prometno, obrazovno-kulturno, zdravstveno-socijalno, uslužno i sportsko središte Grada i šireg prostora, te se treba razvijati kao regionalno središte uz poticanje daljnjeg razvoja proizvodnih i uslužnih djelatnosti koje su potrebne Gradu i gravitirajućem prostoru. U urbanom sustavu Dubrovačko-neretvanske županije ocijenjeno je

kao naselje sa povoljnim demografskim prilikama. Visoka koncentracija stanovništva u naselju Metković, što uključuje i pozitivno prirodno kretanje, utječe na polarizaciju prostora Grada, odnosno sve veće razlike u gospodarskim i demografskim obilježjima središnjeg i ostalih rubnih naselja Grada. Stoga je potrebno stimulirati opremanje svih naselja na području Grada u cilju osiguranja ravnomjernije naseljenosti. Kod naselja uz vrijedne poljoprivredne površine i riječne tokove potrebno je voditi računa o procesu izgradnje kako bi se sačuvalo vrijedno poljoprivredno zemljište i vodene površine.

U budućoj organizaciji prostora i dalje će najznačajniju ulogu imati gradsko naselje Metković. Njegove funkcije treba razvijati i dimenzionirati u skladu s razvitkom Grada, povezano s njegovim brojem stanovnika koji mu gravitira i koristi te usluge. Ostala naselja će razvijati pojedinačne središnje funkcije neophodne za unapređenje kvalitete života na tom području. Budući razvitak naselja temeljit će se na razvitku procesa urbanizacije, izbjegavanju prevelikih koncentracija stanovništva i težnji za boljom disperzijom stanovništva u prostoru, sprečavanju negativnih demografskih trendova, ravnomjernijem razvitku i razvitku policentričnog urbanog sustava te na težnji za podizanjem kvalitete života lokalnog stanovništva.

2.1.1. Građevinska područja naselja

Građevinska područja naselja definirana su sukladno Prostornom planu uređenja Grada Metkovića (tablica 10.).

Građevinska područja naselja predstavljaju direktan odraz planiranih urbano-razvojnih procesa u prostoru. Ona imaju poseban značaj u stvaranju preduvjeta za budući gospodarski razvitak, predstavljajući prostor na kojemu se takav planirani i programirani razvitak treba ostvariti. Ostvarivanjem i daljnjim poticanjem gospodarskog razvoja javlja se potreba za povećanjem prostora predviđenog za gospodarsku izgradnju, ali i stanovanje, što je rezultat pozitivnog utjecaja gospodarskog razvitka na demografsku situaciju. U okvirima naselja osiguravaju se potrebni dodatni prostori javne namjene za razvitak urbanih funkcija, stanovanja definiranog kao zone mješovitog tipa (stambeno-poslovne i poslovno-stambene strukture), uključivo manje radne zone, koje omogućavaju određeni gospodarski razvitak svakom pojedinom naselju i sl.

Namjenu prostora Grada Metkovića određuju tri elementa: prirodne i kulturno-povijesne vrijednosti, gospodarski potencijali i geoprometni položaj. Racionalno korištenje prostora uvjetuje usklađenje razvojnih gospodarskih mjera i bogatih prirodnih resursa te graditeljske baštine kao ograničavajućih prostornih vrijednosti. Sustav središnjih naselja, njihov položaj, formiranje i gravitacijski odnosi, određuju pravce razvoja, a njihova policentrična strategija organizaciju namjene površina.

Naselje Metković, kao dio područja od Ploča uz Neretvu, preko Opuzena i Kule Norinske, spada u prostore visokog intenziteta korištenja. Riječ je o dijelovima naseljenih i izgrađenih područja s visokom koncentracijom gospodarskih kapaciteta i zaposlenih, u obliku koncentracije svih lučkih pretovarnih kapaciteta u županiji i važnih prometnih središta uz prateće industrijsko-servisne kapacitete. Konstantan porast broja stanovnika nameće potrebu za očuvanjem obradivog tla od prenamjene u okolici grada Metkovića. Ostali dijelovi Grada pripadaju zoni niskog intenziteta korištenja, u kojima se zadržava postojeća građevna izgrađenost bez mogućnosti proširenja. Ovo se osobito odnosi na područja unutar zaštićene prirodne ili spomeničke baštine.

Za razvoj grada Metkovića, kao ključan pravac preobrazbe, određuje se urbana obnova ili reurbanizacija, kojoj su glavni ciljevi postizanje odgovarajuće kakvoće uvjeta i načina života. Za naselja koja se nalaze uz visokopogodno obradivo zemljište potrebno je smanjenje građevinskog područja.

Struktura namjene površina po naseljima Grada Metkovića odraz je potreba za širenjem građevinskog područja naselja, pretežito za potrebe stanovanja po pojedinim područjima (izuzev naselja Metković) te za unapređenjem strukture namjene površina naselja površinama za razvoj djelatnosti, kao i specifičnih obilježja naselja. Prije izgradnje neizgrađenog područja ili dijela naselja mora se osigurati prostor od javnog interesa (komunikacije, javne površine) te opremanje infrastrukturom na temelju odgovarajućeg plana uređenja.

Naselje/ prostorna cjelina	Broj stanovnika 2011.	Građevinska područja naselja (ha)			Udio GP u JLS (%)	Udio izgrađenog GP u JLS (%)	Udio neizgrađenog GP u ukupnom GP (%)	Broj stanovnika/ ukupno GP (st./ha)	Broj stanovnika/ izgrađeno GP (st./ha)
		Izgrađeno	Neizgrađeno	Ukupno					
DUBRAVICA	85	3,5	6	9,5	0,19	0,07	63,16	8,95	24,28
GLUŠCI	81	2,2	1,6	3,8	0,07	0,04	42,1	21,31	36,82
METKOVIĆ	15 056	238	178,7	416,7	8,19	4,68	42,88	36,13	63,26
PRUD	502	15,2	9,3	24,5	0,48	0,29	37,96	20,49	33,03
VID	797	25,5	15,8	41,3	0,81	0,5	38,2	19,29	31,25
rezervno GP	-	-	35	35	0,69	-	100	-	-
GRAD METKOVIĆ	16 929	284,4	246,4	530,8	10,44	5,59	46,42	31,89	59,52

Tablica 10. Stanovništvo i građevinska područja po naseljima Grada Metkovića

Izvor: Prostorni plan uređenja Grada Metkovića („Neretvanski glasnik“, br. 06/04.), prosinac 2012.

Građevinska područja naselja obuhvaćaju već izgrađene i neizgrađene dijelove, predstavljajući u cjelini područja namijenjena razvoju i širenju postojećeg naselja. Građevinska područja naselja čine svega 10,44% u ukupnoj površini jedinice lokalne samouprave. Od toga je 53,6% izgrađeno. Najviše slobodnog prostora za gradnju, u odnosu na pripadajuću površinu građevinskog područja naselja, ima naselje Dubravica, potom Metković i Glušci. Iako je Metković prostorno i demografski najveće naselje, kojeg karakterizira gusta i kompaktna stambena i gospodarska izgradnja, postoje značajne neizgrađene površine (42,88%) na kojima se planira nova izgradnja. U Metkoviću se nalaze i najveće neizgrađene površine čitavog Grada.

Gustoća stanovništva dobivena kao omjer broja stanovnika i građevinskog područja naselja je najobjektivniji pokazatelj gustoće naseljenosti nekog prostora. Razlikuje se gustoća naseljenosti u odnosu na ukupno i izgrađeno građevinsko područje. Najveću gustoću naseljenosti (u odnosu na ukupno i izgrađeno građevinsko područje naselja) ima naselje Metković (36,13 odnosno 63,26 st./ha) te Glušci (21,31 odnosno 36,82 st./ha), dok najmanje Dubravica (8,95 odnosno 24,28 st./ha).

U građevinskom području Grada Metkovića, izuzev stambene, nalaze se zone pretežite i isključive namjene različitih djelatnosti. Razlikuju se zone pretežno poslovne namjene, s glavninom izgrađenog u sklopu građevinskog područja naselja Metković. Namijenjene su pretežno poslovnim sadržajima (uslužnim, trgovačkim, komunalno-servisnim i sl.), koje je potrebno prenamijeniti ili dovršiti. U okviru ovih zona, gdje se pokaže najpovoljnijim, moguće je smjestiti planirani poljoprivredni centar I.reda, u svrhu opsluživanja okolnih poljoprivrednih gospodarstava. U okviru centra predviđeni su servisi za poljoprivrednu mehanizaciju, poljoprivredne i veterinarske apoteke, sjedišta poljoprivredne savjetodavne službe, veterinarske službe i ostalo potrebno za funkcioniranje centra.

2.2. IZDOJENA GRAĐEVINSKA PODRUČJA (IZVAN NASELJA)

Izdvojena građevinska područja (izvan naselja) predstavljaju površine u kojima se ne može planirati nova stambena izgradnja, već se mogu uređivati površine za parkove, sport i rekreaciju, te drugi sadržaji koji upotpunjuju osnovne sadržaje i pridonose kvaliteti prostora.

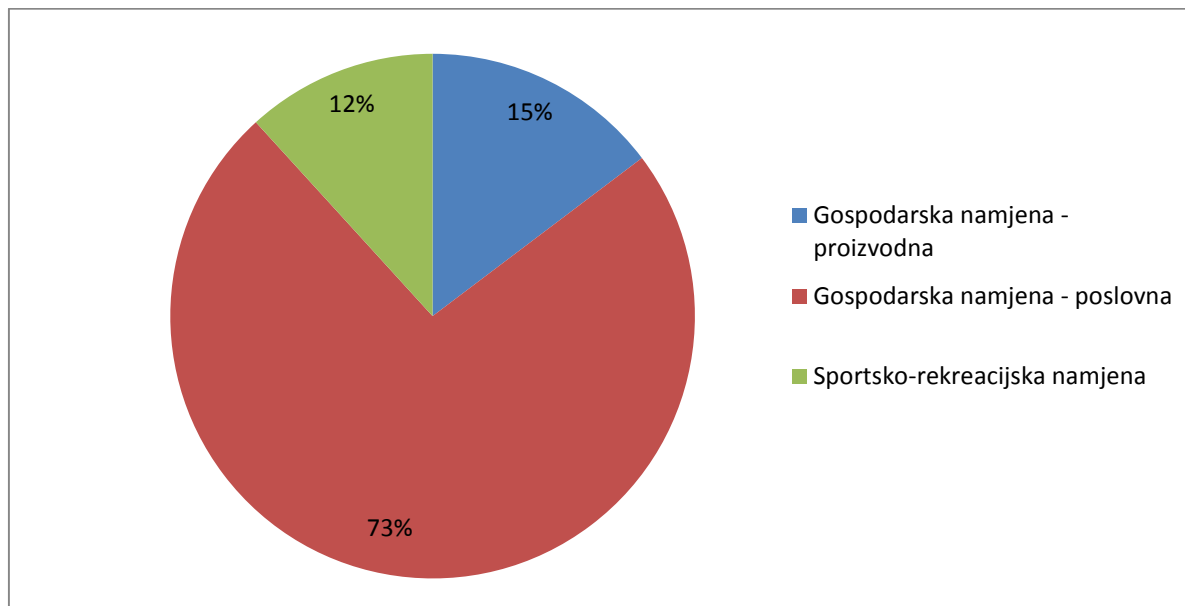
Izdvojena građevinska područja (izvan naselja) Grada Metkovića utvrđena su važećim Prostornim planom Dubrovačko-neretvanske županije („Službeni glasnik Dubrovačko-neretvanske županije“, br.: 06/02., 06/03., 03/05., 03/06., 02/08., 05/10.) (tablica 11.).

IZVJEŠĆE O STANJU U PROSTORU GRADA METKOVIĆA

Namjena/prostorna cjelina	Izdvojena građevinska područja (ha)			Udio u ukupnom IGP (%)	Ukupno ha/st.	Broj postelja	Broj postelja/km obalne crte
	Izgrađeno	Neizgrađeno (planirano)	Ukupno				
Gospodarska namjena - proizvodna	5	0	5	14,7	0,0003	-	-
Glušci	5	0	5	14,7	0,0003	-	-
Bijeli Vir							
Gospodarska namjena - poslovna	izgrađeno + planirano		25	73,5	0,0015	-	-
Metković	Metković - Vid	izgrađeno + planirano		11	32,4	0,0006	-
	Metković (zona veletržnice)	planirano		5	14,7	0,0003	-
Dubravica	Dubravica	planirano		9	26,4	0,0005	-
Sportsko-rekreacijska namjena	planirano		4	11,8	0,0002	-	-
Metković	Dubravica 1	planirano		1	2,9	0,00006	-
	Luka Metković	planirano		2	6	0,0001	-
Dubravica	Dubravica 2	planirano		1	2,9	0,00006	-
UKUPNO	izgrađeno + planirano		34	100,0	0,002	-	-

Tablica 11. Izdvojena građevinska područja (izvan naselja) Grada Metkovića

Izvor: Prostorni plan Dubrovačko-neretvanske županije („Službeni glasnik Dubrovačko-neretvanske županije“, br.: 06/02., 06/03., 03/05.,03/06.,02/08.,05/10.), Dubrovačko-neretvanska županija (www.edubrovnik.org), prosinac 2012.

Grafikon 4. Struktura izdvojenih građevinskih područja (izvan naselja) Grada Metkovića prema njihovoj zastupljenosti

Izvor: Prostorni plan Dubrovačko-neretvanske županije („Službeni glasnik Dubrovačko-neretvanske županije“, br.: 06/02., 06/03., 03/05.,03/06.,02/08.,05/10.), Dubrovačko-neretvanska županija (www.edubrovnik.org), prosinac 2012.

Ukupna površina izdvojenih građevinskih područja (izvan naselja) iznosi 34 ha, od čega izgrađeni dio iznosi između 5 i 11 ha, a neizgrađeni dio između 18 i 29 ha. Struktura izdvojenih građevinskih područja (izvan naselja) je sljedeća:

- gospodarska namjena – proizvodna,
- gospodarska namjena – poslovna,
- sportsko-rekreacijska namjena.

Predviđena izdvojena građevinska područja su samo djelomično realizirana (izgrađeno+planirano). Za većinu se još uvijek nije pristupilo realizaciji. U potpunosti je realizirana jedino gospodarska proizvodna namjena površine 5 ha.

Najveću površinu zauzima gospodarska poslovna namjena (25 ha). Slijede već realizirana gospodarska proizvodna namjena (5 ha) te planirana sportsko-rekreacijska namjena (4 ha). Nijedna od ovih namjena ne nalazi se u zaštićenom obalnom pojasu (ZOP).

Gospodarska proizvodnja namjena nalazi se na lokalitetu „Bijeli Vir“ u naselju Glušci. Riječ je o pretežito građevinarskoj namjeni (asfaltna baza) površine 5 ha.

Gospodarska poslovna namjena predviđena je na tri lokaliteta: Metković-Vid, Metković (zona veletržnice) i Dubravica. Lokalitet Metković-Vid, u naselju Metkoviću, odnosi se na skladište „Opuzenka“, smješteno istočno i zapadno od prometnice koja povezuje ova dva naselja. Predviđena površina zone iznosi 11 ha, od čega je dio već izgrađen. Obuhvaća pretežito trgovačku i komunalno-servisnu namjenu. Na ovom području moguće je urediti suvremenu skladišnu zonu u funkciji pograničnog prometa, kamionski terminal i sl. Realizacija ove zone predviđena je Detaljnim planom uređenja za područje „Opuzenka“, koji još nije izrađen.

Na lokalitetu Metković (zona veletržnice) predviđena je pretežito trgovačka namjena, površine 5 ha. Predviđena je u sklopu realizacije nacionalnog programa veletržnica na području Republike Hrvatske.

Na lokalitetu Dubravica, smještenom u istoimenom naselju, predviđena je poslovna (pretežito trgovačka, komunalno-servisna, pretežito reciklažna) i proizvodna namjena (pretežito industrijska, pretežito zanatska). Površina buduće zone iznosi 9 ha. Godine 2011. donesen je Detaljni plan uređenja (DPU) „Poslovna zona Dubravica“ („Neretvanski glasnik“, br. 01/11). Ovim Planom utvrđena je detaljna namjena površina, režimi uređivanja prostora, način opremanja zemljišta prometnom, telekomunikacijskom i komunalnom infrastrukturom, uvjeti za izgradnju građevina i poduzimanje drugih aktivnosti u prostoru, te drugi elementi bitni za područje za koje se Plan donosi.

Sportsko-rekreacijska namjena predviđena je na tri lokaliteta: Dubravica 1 i Luka Metković (naselje Metković) te Dubravica 2 (naselje Dubravica). Na lokalitetima „Dubravica 1“ i „Dubravica 2“ planiraju se sportska igrališta, površine ukupne površine 2 ha, dok na lokalitetu „Luka Metković“ vodeni sportovi i rekreacijski park, s površinom od 2 ha.

Za ostale spomenute zone, za koje nije izrađen DPU, potrebno je izraditi ovaj Plan, kroz koji će se one detaljno razmotriti i definirati. Za neke zone ovi su Planovi već predviđeni (primjerice „Opuzenka“), no do danas nisu izrađeni.

GROBLJA

Na području Grada Metkovića nalaze se četiri mjesna groblja:

- gradsko groblje Sv. Ivan u Metkoviću
- pravoslavno groblje Sv.Đorđe u Metkoviću
- pravoslavno Groblje u Glušcima
- groblje Gospe Lurdske u Vidu

Podatak o površini groblja nije poznat i potrebno ga je naknadno utvrditi.

3. Gospodarske djelatnosti

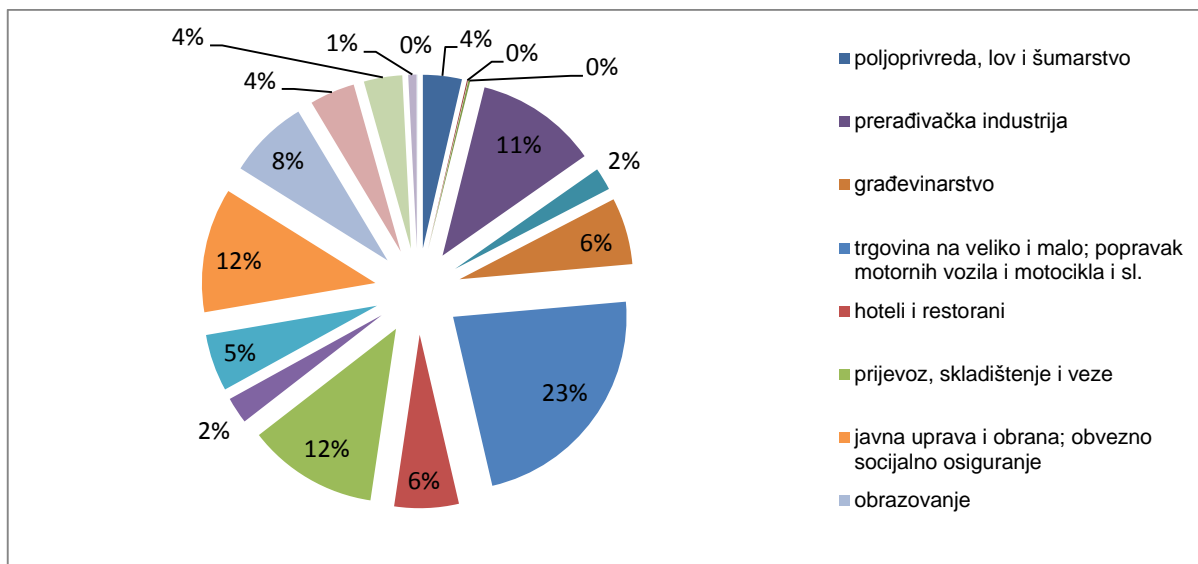
Gospodarska orijentacija, odnosno funkcionalna usmjerenost nekog prostora može se zaključiti na temelju socioekonomske strukture stanovništva. Ova struktura ukazuje na strukturu stanovništva prema djelatnosti, odnosno području njihovog zaposlenja. Gospodarske djelatnosti grupiraju se u tri osnovna sektora djelatnosti: primarni, sekundarni i tercijarni.

Socioekonomska struktura stanovništva Grada Metkovića 2001. godine prikazana je tablicom 12. i grafikonom 5. Ukupan broj aktivnog stanovništva 2001. godine iznosio je 6 045, a broj zaposlenih 4 325.

Djelatnost	Zaposleno stanovništvo	
	broj	%
poljoprivreda, lov i šumarstvo	142	3,28
ribarstvo	4	0,09
rudarstvo i vađenje	7	0,16
prerađivačka industrija	444	10,3
opskrba el.energijom, plinom i vodom	82	1,9
građevinarstvo	244	5,64
trgovina na veliko i malo; popravak motornih vozila i motocikla i sl.	902	20,6
hoteli i restorani	235	5,43
prijevoz, skladištenje i veze	476	11
financijsko posredovanje	97	2,24
poslovanje nekretninama, iznajmljivanje i poslovne usluge	208	4,81
javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje	456	10,5
obrazovanje	293	6,8
zdravstvena zaštita i socijalna skrb	165	3,82
ostale društvene, socijalne i osobne uslužne djelatnosti	140	3,24
privatna kućanstva sa zaposlenim osobljem	30	0,7
izvanteritorijalne organizacije i tijela	1	0,02
na radu u inozemstvu	348	8
nepoznata djelatnost	51	1,18
GRAD METKOVIĆ	4 325	100

Tablica 12. Struktura stanovništva Grada Metkovića prema djelatnosti 2001. godine

Izvor: Zaposleni prema pretežitoj aktivnosti po položaju u zaposlenju, djelatnosti i spolu Grada Metkovića, Popis stanovništva 2001., Državni zavod za statistiku (www.dzs.hr), prosinac 2012.

Grafikon 5. Struktura stanovništva Grada Metkovića prema djelatnosti 2001. godine

Izvor: Zaposleni prema pretežitoj aktivnosti po položaju u zaposlenju, djelatnosti i spolu Grada Metkovića, Popis stanovništva 2001., Državni zavod za statistiku (www.dzs.hr), prosinac 2012.

Godine 2001. u Gradu Metkoviću najveći udio zaposlenih je u uslužnim ili djelatnostima tercijarnog sektora. Prednjače trgovina i servisne djelatnosti te prijevoz, skladištenje i veze. U ovim je djelatnostima 2001. godine radilo 32% zaposlenih Grada Metkovića. Slijede djelatnosti sekundarnog sektora (prerađivačka industrija i građevinarstvo). U djelatnostima primarnog sektora (poljoprivreda, lov, šumarstvo, ribarstvo) 2001. godine radilo je svega 3,37% stanovništva. Gospodarske djelatnosti smještene su u sklopu građevinskih područja naselja te izdvojenim građevinskim područjima (izvan naselja).

Budući razvitak gospodarstva potrebno je temeljiti na intenzivnijem razvitku poljodjelstva, za kojeg postoje prirodni preduvjeti, razvitku ekološki prihvatljivih manjih industrijskih pogona u područjima servisnih zona izgrađenih prema strogim ekološkim standardima, trgovini i trgovačkim centrima, intenzivnijem razvitku obrtništva, otvaranju manjih pogona i radionica, te razvitku specifičnih oblika turizma (lovni, izletnički, kulturni i dr.). Preduvjeti daljnjeg gospodarskog razvitka Grada Metkovića su u njegovom istaknutom prometno-geografskom položaju kao graničnog područja na važnom međudržavnom pravcu. Intenzivan razvitak poljoprivrede, trgovine i prometa biti će nositelj razvitka gospodarstva Grada, a očekuje se i razvitak industrije vezane uz preradu poljoprivrednih proizvoda.

Razvitak poljoprivrede može se utemeljiti na jačoj pomoći države putem sustava poticajnih mjera, kreditiranju individualnih poljoprivrednih proizvođača, politici otkupa i plasmana, politici cijena, obrazovanju kadrova, kontroli kvaliteta i dr. U svrhu jačanja poljoprivrede potrebno je osnovati poljoprivredni centar u naselju Metković, u svrhu opsluživanja okolnih poljoprivrednih gospodarstava. Poljoprivredni centri na pojedinom području skoro se uvijek podudaraju s centrima drugih proizvodnih i uslužnih djelatnosti i zajednički predstavljaju urbane centre koji u prostornom pogledu predstavljaju glavna urbanističko-ruralna središta s brojnim obilježjima gradske cjeline.

Područje Metkovića je tradicionalno voćarsko područje. Prisutna su mješovita poljoprivredna obiteljska gospodarstva. Obradiva tla u okolici Metkovića potrebno je zaštititi od moguće prenamjene. Za intenzivan uzgoj poljoprivrednih kultura potrebno je osigurati dostatne količine vode na površinama za navodnjavanje, sukladno Planu navodnjavanja Dubrovačko-neretvanske županije.

Polazišta daljnjeg razvitka industrije potrebno je sagledati kroz: dislokaciju dijela postojećih industrijskih sadržaja s užeg gradskog područja u servisno-industrijsku zonu izvan urbanih cjelina, postupno zatvaranje pogona zagađivača, otvaranje malih, ekološki čistih proizvodnih kapaciteta, posebno onih vezanih za preradu i/ili skladištenje i prodaju poljoprivrednih proizvoda i dr. Mogućnosti

daljnjeg razvitka građevinarstva vezane su uz veličinu i dinamiku investicijskih radova (obnova, restrukturiranje građevina i dr.). Građevinski pogoni mogu se graditi u okviru gospodarskih namjena i u okviru građevinskog područja naselja, ukoliko svojim postojanjem ne ometaju realizaciju pretežne namjene.

Godine 2001. dominantna gospodarska djelatnost u Gradu Metkoviću je trgovina. Ova djelatnost ima dugu tradiciju razvoja u Gradu (više do 100 godina), zahvaljujući valorizaciji povoljnog geografskog položaja Grada uz granicu s Bosnom i Hercegovinom te na čvorištu regionalnih i međunarodnih prometnih koridora. U budućem razvitku ove djelatnosti potrebna je modernizacija kapaciteta, poboljšanje opskrbe u ostalim ruralnim naseljima, specijalizacija i funkcionalno uređenje skladišnog prostora, razvitak vanjske trgovine i dr. Za jači razvitak trgovine potrebno je riješiti pitanje pograničnog prometa. Prostor namijenjen budućim trgovačkim sadržajima može se realizirati u okviru predviđenih zona gospodarske poslovne namjene. Opskrbni centri, robne kuće i sl. mogu se graditi i unutar građevinskog područja naselja.

Prijevoz, skladištenje i veze su druga najveća gospodarska djelatnost na prostoru Grada. Godine 2001. tu je zaposleno 11% zaposlenog stanovništva. Kao komponenta prometa, ono će i u budućnosti imati značajan udjel u strukturi gospodarstva. Poseban značaj treba pridati revitalizaciji željezničkog prometa (obnova i modernizacija pruga, željezničkih postaja i ostalih pratećih sadržaja), koji će se odvijati sukladno rekonstrukciji i modernizaciji pruga te povećanju međunarodnog prometa na prugama. U cestovnom prometu za očekivati je kvalitetnije pružanje prijevoznih usluga sukladno rastu potreba šireg područja i gradnji suvremene cestovne mreže.

Iako Prostornim planom uređenja Grada i Prostornim planom Dubrovačko-neretvanske županije nisu predviđene određene veće površine ugostiteljsko-turističke namjene, za očekivati je na prostoru Grada Metkovića razvitak ove djelatnosti. Tome u prilog osobito ide bogata resursna osnova prirodno-geografskog i društveno-geografskog karaktera (povoljan prometno-geografski položaj, kulturno-povijesna baština). Gradnja turističkih sadržaja predviđena je u okviru građevnih područja naselja. Određene sadržaje ugostiteljstva i turizma moguće je graditi i na površinama koje su predviđene za sport i rekreaciju. U funkciji turizma moguća je rekonstrukcija ruralnih sklopova.

4. Infrastrukturna opremljenost Grada Metkovića

4.1. PROMETNA INFRASTRUKTURA

CESTOVNI PROMET

Cestovnu prometnu mrežu na području Grada Metkovića danas čine prometnice svrstane u slijedeće hijerarhijske grupe:

Državne ceste na području Grada Metkovića:

- dionica DC-9 (DC-8 – Opuzen – Metković – granica BiH) : 6,1 km
- dionica DC-62 (DC-1 – Dugopolje – Šestanovac – Zagvozd – Kula Norinska – Metković – DC-9): 5,4 km

Županijske ceste na području Grada Metkovića:

- ŽC-6218 (granica BiH-Prud-Metković (DC-62)): 5,9 km
- dionica ŽC-6220 (Metković (DC-9) – Mlinište – granica BiH): 6,6 km

Lokalne ceste na području Grada Metkovića:

- dionica LC-69012 (DC-9 – Krvavac – Metković (ŽC-6220)): 5,3 km
- LC 69013 (DC-9 – ŽC-6220): 3,1 km
- LC-69014 (Pologoša (ŽC-6220) – Glušci): 1,9 km

Ukupna duljina cestovne prometne mreže na području Grada Metkovića iznosi 34,3 km. Najviše su zastupljene županijske ceste (36,4%) sa 12,5 km, potom državne (33,5%) sa 11,5 km te lokalne ceste (30,1%) sa 10,3 km.

Cestovna gustoća je pokazatelj koji ukazuje na razvijenost prometne mreže. Iskazuje se dužinom ceste u km na 1 km² područja. Ukupna cestovna gustoća, na razini Grada, iznosi 0,67 km/km². Gustoća državnih cesta iznosi 0,23 km/km², županijskih 0,24 km/km², a lokalnih 0,20 km/km².

S obzirom da se teritorij Grada Metkovića nalazi uz granicu s Bosnom i Hercegovinom, prisutno je nekoliko cestovnih graničnih prijelaza:

- cestovni međunarodni granični prijelaz I.kategorije: Metković – Doljani
- cestovni međunarodni granični prijelaz za putnički promet: Prud – Bijača, Gabela Polje I – Gabela
- cestovni granični prijelaz za pogranični promet: Gabela Polje II – Glibuša, Unka - Unka

Na prostoru Grada Metkovića planira se izgradnja južne obilaznice Metkovića, na potezu do Kule Norinske (DC-9) do granice s Bosnom i Hercegovinom (granični prijelaz Metković-Doljani), koja na svom završetku uključuje i gradnju tunela. Na užem gradskom području Metkovića planira se izgradnja novog mosta preko rijeke Neretve.

U naselju Metkoviću predviđena je gradnja novih dionica javnih razvrstanih cesta, nerazvrstanih cesta i ulica, te rekonstrukcija postojeće cestovne mreže u skladu sa planskim značajem pojedinih cestovnih pravaca.

Prilikom gradnje novih dionica cesta ili rekonstrukcije postojećih potrebno je u cijelosti očuvati krajobrazne i spomeničke vrijednosti područja, prilagođavanjem trase prirodnim oblicima terena uz minimalno korištenje podzida, usjeka i nasipa. Promet u mirovanju se rješava javnim ili privatnim parkirališnim/garažnim prostorom. Postojeći deficiti parkirališnog prostora nadoknađuju se postupnom gradnjom javnih parkirališta/garaža, uglavnom u središnjem dijelu naselja Metković.

ŽELJEZNIČKI PROMET

Prostorom Grada Metkovića danas prolazi dionica željezničke pruge Ploče – Opuzen – granica BiH, duljine oko 5 km. Smještena je neposredno uz desnu obalu rijeke Neretve. Željeznički kolodvor nalazi se na teritoriju naselja Metković. Spada u pruge od značaja za međunarodni promet (željeznička pruga I. reda) i ima veliku važnost, budući da predstavlja vezu Srednje Europe i Sredozemnog mora, a zapravo jedini prirodni izlaz na more Bosne i Hercegovine. Pruga je jednokolosiječna i na spomenutoj dionici u potpunosti elektrificirana.

Uz cestovni granični prijelaz „Gabela Polje I – Gabela“ nalazi se međunarodni željeznički granični prijelaz I. kategorije „Metković-Čapljina“.

Gustoća željezničkih pruga je pokazatelj koji ukazuje na razvijenost željezničke mreže. Iskazuje se dužinom željezničkih pruga u km na 1 km² područja. Ukupna gustoća željezničkih pruga Grada Metkovića iznosi 0,1 km/km².

Potrebno je modernizirati postojeće kapacitete i koristiti ih za bolje međusobno povezivanje unutar Dubrovačko-neretvanske županije te županije sa okruženjem. Kako bi se to postiglo potrebno je izgraditi drugi kolosijek na postojećoj željezničkoj prugi te u najvećoj mogućoj mjeri valorizirati prednosti ovog prijevoza te revitalizirati luku Ploče, koja je najveći korisnik ovog oblika prometa. U cilju

unapređenja odvijanja željezničkog prometa moguće je i provesti rekonstrukciju, preuređenje i dogradnju željezničkog kolodvora u Metkoviću, za što je potrebno izraditi prostorno-plansku dokumentaciju detaljnijeg stupnja razrade.

ZRAČNI PROMET

Gradnja infrastrukture za zračni promet se ne predviđa na teritoriju Grada Metkovića, već u susjednim jedinicama lokalne samouprave: Grad Opuzen – poslovna zona (heliodrom) i Grad Ploče (zračna luka).

POMORSKI PROMET

Na prostoru Grada Metkovića danas egzistira luka Metković, kao luka otvorena za javni promet⁹, županijskog značaja, koja funkcionira kao sastavni dio luke Ploče. Namijenjena je za teretni i putnički promet. Smještena je na rijeci Neretvi, važnom unutarnjem pomorskom putu i ujedno prilaznom prometnom putu sa uzdužnih plovnih putova koji idu Jadranskim morem.

POVRŠINA KOPNENOG DIJELA LUKE METKOVIĆ

Rijeka Neretva osposobljena je za plovidbu brodova nosivosti do 1 500 t.

U luci Metković nalazi se i međunarodni pomorski granični prijelaz II. kategorije „Metković“.

Luka Metković je jedina teretna luka među svim lukama županijskog značaja i trebala bi, kao i sve luke ove kategorizacije, biti pod tretmanom pojačanog održavanja s obzirom na agresivni utjecaj okoliša na njih te brodove koji koriste operativne obale (podlokavanje operativnih obala od strane motora brodova koji pristaju).

Trend porasta prometa ove luke potrebno će biti nastaviti sa saniranjem i širenjem operativne obale nizvodno desnom obalom Neretve, zatim s renoviranjem postojećih i izgradnjom novih skladišnih prostora, modernizacijom lučke mehanizacije, te stvaranjem povoljnih tehničkih i prostornih uvjeta za efikasnije manipuliranje robom. Svi zahvati na obali rijeke u obuhvatu županijske luke Metković, privezišta i drugi zahvati na uređenju obale se grade i uređuju na temelju detaljnog plana uređenja, koji čini osnovu za koncesijska odobrenja.

Na prostoru Grada Metkovića planiraju se dvije luke posebne namjene, i to županijskog značaja:

- luka nautičkog turizma (do 100 vezova)
- sportska luka (do 200 vezova)

Predviđena lokacija ovih dviju luka je u rukavcu na lijevoj strani obale Neretve, nizvodno od užeg gradskog područja Metkovića.

RIJEČNI PROMET

Na prostoru doline rijeke Neretve riječni promet ima već opisanu svoju obalnu alternaciju, s obzirom na obližnje ušće rijeke Neretve u Jadransko more te mogućnost kombinacije riječnog i pomorskog prometa. Luka Metković sastavni je dio luke Ploče pa se u tom okviru smatra pomorskom lukom.

Međutim, neovisno o izlazu na more, moguće je ostvariti međusobno povezivanje naselja u dolini rijeke Neretve (Metković – Kula Norinska – Opuzen – Komin). Luka Metković nalazi se 11,2 nautičkih milja uzvodno od ušća Neretve. Duljina plovnog puta rijeke Neretve koja prolazi kroz Grad Metković iznosi oko 5,3 km. Čitav plovni put Neretvom (duljina 20 km) klasificira se u plovni put IV. kategorije,

⁹ Prema Naredbi o razvrstavanju luka otvorenih za javni promet na području Dubrovačko-neretvanske županije („Narodne novine“, br.: 96/96.).

koji se smatra plovnim putem velikih gabarita, za plovila 1 000 – 1 500 t, duljine 80 m, širine 11,4 m i gaza do 2,5 m.

Rijeka Neretva je plovna za brodove do 3,5 m gaza od ušća do mosta u luci Metković. Na dubinu rijeke utječe količina vode, vjetrovi i morske mijene. Najniži vodostaj je ljeti za vrijeme dugotrajnih suša i južnih vjetrova, a zimi kad je mraz i bura. Za vrijeme NW vjetrova na ušću je vodostaj viši. Dolinom rijeke Neretve bura puše vrlo jako, a najjača je na području kod utvrde Kula Norinska. U ljetnom periodu prijepodne puše povjetarac iz doline, a poslijepodne obično vjetar s mora (zmorac). Za normalnih vremenskih prilika brzina struje u rijeci je mala. Nešto je jača na dijelu između luke Metković i Kule Norinske te na ušću. Ponekad može dostići i do 6 čvorova brzine, što ovisi o količini vode, vjetrovima i morskim mijenama. Za vrijeme plime i povoljnog NW vjetra od ušća do oko 8 km uzvodno struja se ne osjeća u gornjim vodenim slojevima.

TELEKOMUNIKACIJSKI PROMET

Telekomunikacijska infrastruktura Grada Metkovića u pogledu pošta i telekomunikacije te javnih telekomunikacija u nepokretnoj mreži sastoje se od:

- tri jedinice poštanske mreže
- tri područne centrale
- jedna mjesna centrala
- magistralni vod
- korisnički vod

Mreža poštanskog sustava veza na prostoru Grada Metkovića funkcionira unutar organizacijske jedinice Metković. Prostornim planom Dubrovačko-neretvanske županije („Službeni glasnik Dubrovačko-neretvanske županije“, br.: 06/02., 06/03., 03/05., 03/06., 02/08., 05/10.), ovdje je planirano novo telekomunikacijsko čvorište „Metković Konzum“. Istim planom definirana je lokacija odašiljača i tv pretvarača koji je u funkciji, smješten na teritoriju naselja Metković, na nadmorskoj visini od 106 m, visine stupa 20 m i tipa „rešetke“ („R“).

U pogledu javnih telekomunikacija u pokretnoj mreži, na prostoru Grada Metkovića postoji jedna aktivna lokacija sa samostojećim stupom (0,006 baznih stanica / 100 stanovnika). Smještena je na lokaciji između naselja Metković i Vid.

Planiraju se i neke nove lokacije za samostojeće stupove. Većina bi bila rasprostranjena na teritoriju susjednih jedinica lokalne samouprave, koje bi u svom radijusu signalom pokrivali i prostor Grada Metkovića.

Generalno, potrebno je postići dobru pokrivenost područja Grada Metkovića mobilnom telefonijom, odnosno sustavom baznih stanica. Kod lociranja antenskih stupova potrebno je izbjegavati gradnju na područjima namijenjenim pretežito stanovanju, zatim namijenjenim za zdravstvene, predškolske i školske sadržaje i javne parkove. Ukoliko je stup neophodno graditi unutar građevinskog područja, potrebno je da ta lokacija bude unutar područja gospodarske, komunalno-servisne, infrastrukturne i slične namjene. Također, ne planirati smještaj samostojećih antenskih stupova na područjima zaštićenih temeljem Zakona o zaštiti prirode.

4.2. ENERGETSKA INFRASTRUKTURA

OPSKRBA ELEKTRIČNOM ENERGIJOM

Područje Grada Metkovića, uključujući susjedne Općine i Gradove Donjoneeretvanskog kraja, opskrbljuje se električnom energijom iz trafostanice TS 110/35 kV „Opuzen“, odnosno preko tri trafostanice TS 35/10 kV: „Opuzen“, „Metković 1“ i „Metković 2“. Elektroenergetska distribucija ostvaruje se preko dalekovoda 110 kV Opuzen-Neum, dužine 23 km i dalekovoda 110 kV Čapljina-Opuzen, dužine 22,3 km. Sustav zadovoljava sadašnje potrebe i zahtjeve u neposrednoj budućnosti.

PODACI O TRAFOSTANICAMA I DALEKOVODIMA KOJE JE POTREBNO NAPRAVITI (HEP METKOVIĆ) I KOJI SU NAPRAVLJENI**OPSKRBA NAFTOM I PLINOM**

Opskrba plinom i naftom na području Grada nije uspostavljena. Prema tome, nema podataka za proizvodnju i cijevni transport nafte i plina. Prostornim planom Dubrovačko-neretvanske županije („Službeni glasnik Dubrovačko-neretvanske županije“, br.: 06/02., 06/03., 03/05., 03/06., 02/08., 05/10) utvrđene su magistralne plinoopskrbne građevine, koje prolaze kroz dolinu Neretve, ali ne teritorijem Grada Metkovića. Riječ je o Jonsko-jadranskom plinovodu magistralnom plinovodu nazivnog promjera DN 1000 mm i maksimalnog operativnog tlaka 75 bara.

Do realizacije plinifikacije s međunarodne i državne magistralne mreže predlaže se plinifikacija većih urbanih središta miješanim, odnosno isparenim ukapljenim naftnim plinom. To je tzv. „satelitska plinska opskrba“, koja je namijenjena većim konzumnim područjima. U industrijskoj zoni u Pločama postoji terminal za naftu i ukapljeni plin.

4.3. VODNOSPONARSKA INFRASTRUKTURA**VODOOPSKRBA**

Grad Metković se opskrbljuje vodom iz vodovodnog sustava koji vodi od izvora Doljani u Bosni i Hercegovini te sa regionalnog vodovoda NPKL (Neretvansko-pelješko-korčulansko-lastovski vodovod). Riječ je o dva međusobno nezavisna vodoopskrbna sustava.

Opskrbni sustav Doljani donedavno nije zadovoljavao kakvoćom i kapacitetom. Izgradnjom novog tlačnog cjevovoda, od crpne postaje „Doljani“ do novog vodospremnika „Metković“ opskrba je poboljšana. No kapacitet izvora „Doljani“ i dalje je nedostatan. U tijeku je izgradnja priključnog cjevovoda na regionalni vodovod preko novog spremnika. Do danas je napravljeno 50% ukupnog sustava.

U posljednjih 10 godina djelomično je provedeno uređenje i sanitarna zaštita izvorišta „Prud“. Za izvorište „Doljani“ postupak uređenja i sanitarne zaštite je u tijeku. Specifičnost ove lokacije je što se nalazi na teritoriju Bosne i Hercegovine. U ovom je razdoblju dovršena izgradnja cjevovoda Metković-Dubravica-Bijeli Vir-Mlinište-Badžula-Kuti.

- **DULJINA VODOOPSKRIBNE MREŽE (km)**
- **POTROŠNJA PITKE VODE (L/STAN.)**

NAVODNJAVANJE

Današnja izgrađenost sustava za navodnjavanje, koji je u zapuštenom stanju, omogućuje navodnjavanje tek dijela poljodjelskih površina, uz stalnu opasnost od zaslanjenja tla i gubitka poljodjelskih površina. Stoga je potrebno osigurati dovoljne količine svježe nezaslanjene vode za navodnjavanje koja će potisnuti more iz vodonosnika i površinskih vodotoka. Također je potrebno u potpunosti rekonstruirati magistralni natapni kanal i sanirati natapne mreže, te nastaviti radove na kanalskoj distribucijskoj mreži za navodnjavanje.

Za rekonstrukciju magistralnog natapnog kanala izrađen je pilot projekt sa pripadajućom projektom dokumentacijom. Za realizaciju sustava navodnjavanja potrebno je izgraditi mobilnu pregradu, crpne stanice sa zahvatom izravno iz korita rijeke Neretve i Male Neretve, te mikroakumulaciju s gravitacijskom mrežom za natapanje. Crpna stanica sa zahvatom iz korita rijeke Neretve predviđena je na teritoriju naselja Metković, u kanalu „Nokat“.

Na području Grada postoji podsustav Koševo-Vrbovci, kao lateralni kanal, s vodom koja se dobiva preko crpnih postaja „Koševo“ i „Vrbovci“. Omogućuje navodnjavanje područja Koševo-Vrbovci,

površine 258 ha. Na ovaj se podsustav voda gravitacijski dovodi iz Neretve do sadašnjeg glavnog dovodnog kanala, iz kojeg se preko crpnih stanica izravno tlači u dovodne cjevovode i cjevovode sekundarne mreže.

ODVODNJA

Izgradnja organiziranog kanalizacijskog sustava Grada Metkovića je u tijeku. U posljednjih 10 godina sustav je značajno izgrađen i dorađen, ali još uvijek ne u potpunosti. Postojeća kanalizacijska mreža predstavlja skup parcijalnih rješenja s ispuštima u Neretvu ili pak pojedinačna rješenja sa septičkim jamama. Za središnji dio grada Metkovića na lijevoj obali Neretve već postoji kanalizacijska mreža.

Za predviđeni kanalizacijski sustav Grada izrađen je projekt pod nazivom „Jadran II“. U okviru projekta predviđa se uvođenje kolektora na desnoj obali Neretve, kao i uređaja za pročišćavanje nizvodno od Jerkovca. Postupak uvođenja ovog uređaja je u tijeku.

Otpadne vode bi se nakon obrade u uređaju za pročišćavanje ispuštale u Neretvu nizvodno od Metkovića. Prostornim planom uređenja Grada Metkovića („Neretvanski glasnik“, br.:06/04.) navedena je potreba izgradnje kanalizacijskog sustava za naselja Prud i Vid, kao i ispitivanje tehničke i ekonomske opravdanosti građenja ovog sustava kao autonomnog ili da se spoji na kanalizacijski sustav Metkovića s ispuustom u Neretvu. Otpadne vode ova dva naselja ugrožavaju izvorište Prud te rijeku Norin. Do danas je dio kanalizacije Pruda završen, dok je za naselje Vid još uvijek u planu. Naselja Vid i Prud priključila bi se na kanalizacijsku mrežu Grad Metkovića.

- **DULJINA KANALIZACIJSKE MREŽE (km)**
- **UREĐAJI ZA PROČIŠĆAVANJE OTPADNIH VODA (BROJ I KAPACITET)**

MELIORACIJSKA ODVODNJA

Melioracijski radovi u Donjoneretvanskom kraju prioritetno se usmjeravaju na sanaciju i unapređenje postojećeg sustava na melioracijskim područjima. Na prostoru Grada Metkovića to je područje Koševo-Vrbovci.

Stanje odvodnog sustava ne zadovoljava. Kanalska mreža je obrasla, a korita kanala se deformiraju zbog slijeganja zemljišta. U zadnje vrijeme obavljaju se čišćenja pojedinih dionica glavnih kanala i rekonstrukcija crpnih postaja.

Potrebno je spriječiti neplanske i nekontrolirane melioracije na preostalim močvarnim područjima, kao i uništavanje izgrađenih objekata melioracijskog sustava.

4.4. GOSPODARENJE OTPADOM

Na teritoriju Grada Metkovića danas postoji aktivno odlagalište otpada „Dubravica“, u blizini istoimenog naselja. Ovim se odlagalištem služe još susjedne Općine (Zažablje, Kula Norinska) i Gradovi (Opuzen). Nalazi se 3 km jugoistočno od Metkovića, uz županijsku cestu ŽC-6220. Geomorfološki gledano, riječ je o udolini na krškom terenu koja je već ispunjena otpadom. Otpad se redovito poravnava i zbija. Odlagalište je sanirano 2009. godine. Površina tijela odlaganja iznosi 1,9 ha. Kapacitet odlagališta je 73 000 m³. Od opremljenosti/mjera zaštite okoliša postoje brtveni slojevi, sustav odvodnje i otplinjavanja te kazeta za azbest.

Studijom „Zbrinjavanje komunalnog otpada u Dubrovačko-neretvanskoj županiji“, izrađenom za potrebe Prostornog plana županije, utvrđena je strategija postupanja s komunalnim otpadom, te je izrađen prijedlog cjelovitog sustava gospodarenja otpadom koji podrazumijeva smanjivanje nastajanja otpada, smanjivanje količina otpada koji se odlaže na odlagališta kroz odvojeno skupljanje otpada, smanjivanje negativnog utjecaja na okoliš, klimu i ljudsko zdravlje, te uporabu (mehaničku, biološku, energetsku) otpada. Također su određene potencijalne lokacije za građevine u sustavu gospodarenja otpadom. Projekt sustavnog gospodarenja komunalnim otpadom podrazumijeva uspostavu Županijskog centra za gospodarenje otpadom. Usporedo se provodi postupak zatvaranja i sanacije

postojećih odlagališta komunalnog i drugog otpada, te se na nivou lokalne samouprave uspostavljaju kontrolirana i uređena sanitarna odlagališta ili pretovarne stanice, kao dio mreže postrojenja i građevina nužnih za funkcioniranje sustava gospodarenja otpadom.

Za realizaciju programa gospodarenja otpadom kao ciljna je postavljena 2015. godina. To bi se ostvarilo kroz tri faze. Dubravica, kao već sanirano odlagalište otpada, zadržalo bi se u funkciji zbrinjavanja otpada sukladno zakonskoj regulativi, odnosno od otvaranja Županijskog centra za gospodarenje otpadom „Lučino razdolje“ u Općini Dubrovačko primorje. Nakon izgradnje ovog Centra, ostala sanirana odlagališta, među kojima i Dubravica, moguće je koristiti isključivo kao odlagališta inertnog otpada, te za smještaj pretovarnih stanica. Odlagališta (skladišta) izdvojeno skupljenih vrsta otpada do otpreme na središnje mjesto u županiji. Prema Prostornom planu Dubrovačko-neretvanske županije („Službeni glasnik Dubrovačko-neretvanske županije“, br.: 06/02., 06/03., 03/05., 03/06., 02/08., 05/10.) na odlagalištu Dubravica utvrđene su građevine za odlaganje komunalnog i inertnog otpada te građevine za obradu građevinskog otpada, pretovarna stanica i reciklažno dvorište. Ukupna površina iznosi 3,1 ha. Prostornim planom uređenja Grada i provedbenim dokumentima (urbanistički plan uređenja) potrebno je utvrditi lokacije sabirališta otpada (reciklažna dvorišta, zeleni otoci). Lokacije reciklažnih dvorišta mogu se odrediti i unutar poslovnih zona.

Stanje komunalne infrastrukture na teritoriju Grada Metkovića u posljednjih 10 godina se značajno poboljšalo. Realizacijom pojedinih te novim započetim infrastrukturnim projektima postignut je određeni stupanj napretka. No i dalje je potrebno nastaviti s ulaganjima u ključne infrastrukturne projekte, koji uključuju realizaciju kanalizacijske mreže, sustava obrane od poplava, vodopskrbne mreže, prometne infrastrukture, zbrinjavanje otpada, podizanje standarda javnog zelenila, unapređenje javnog prijevoza sukladno potrebama pojedinih dijelova Grada, zaštitu voda od zagađenja i zasljanjivanja i dr. Neke je projekte potrebno realizirati i kroz suradnju sa susjednim jedinicama lokalne samouprave (Opuzen, Zažablje, Kula Norinska) te susjednom Bosnom i Hercegovinom (obrana od poplava, prometna infrastruktura i dr.).

5. Zaštita i korištenje dijelova prostora od posebnog značaja

5.1. KORIŠTENJE PRIRODNIH RESURSA

Prirodne resurse Grada Metkovića čine već opisana prirodno-geografska obilježja (reljef, klima, vode, tlo, vegetacija)¹⁰, fauna i ostali nespomenuti elementi prirodne sredine. Prirodni resursi predstavljaju jedan od temelja buduće gospodarske orijentacije ovog područja.

Postojeće prostorne strukture ovog područja do danas su bitno poremećene. Prisutni su brojni konflikti između planiranog gospodarskog razvoja i zaštite prirodnih vrijednosti. Ovo je osobito izraženo na uskom području uz rijeku Neretvu (gradsko naselje Metković), zbog sve veće koncentracije razvoja stanovništva i izgradnje. Radi budućeg poljoprivrednog iskorištavanja postoji potreba za melioriranjem močvara i stvaranje novih i plodnih poljoprivrednih površina, zbog čega je već uništen ili ozbiljno ugrožen dio bogate flore i faune.

Prostor Grada Metkovića odlikuje se neravnomjernim korištenjem prirodnih resursa. U okolici Metkovića (sva naselja izvan gradskog naselja Metkovića) korištenje prirodnih resursa očituje se u značajno manjim oblicima i po svom je stupnju manjeg intenziteta. Tome u prilog ide veličina ruralnih naselja, ali i njihova gospodarska orijentacija.

Jedan od ciljeva razvoja u ovom prostoru svakako predstavlja potpunije korištenje prirodnih resursa, očuvanje biološke raznolikosti i ekološke ravnoteže, površine za razvoj poljodjelstva, stočarstva, ribarstva i marikulture, koje treba aktivirati sukladno klimatskim i drugim pogodnostima područja. Zahvate eksploatacije mineralnih sirovina treba prilagoditi standardima i normativima u zaštiti okoliša, vodni potencijal iskoristiti za podizanje životnog standarda stanovništva, koje će dodatno dobiti na

¹⁰ Cjelina 3.1. „PRIRODNO-GEOGRAFSKA OBILJEŽJA“ (str.5.- str.8.)

vrijednosti dovršetkom gradnje magistralnog vodovoda. Time bi se osigurala konačna kvaliteta opskrbe vodom i odvodnja sa svih područja.

S obzirom da je intenzivan razvoj poljoprivrede, uz trgovinu i promet, jedan od nositelja budućeg gospodarskog razvoja Grada Metkovića, površine za razvoj poljodjelstva potrebno je aktivirati sukladno klimatskim i drugim pogodnostima područja. Također, neophodno je predložiti potrebne mjere i zahvate koji će omogućiti poboljšanje uvjeta zaštite i korištenja poljoprivrednog zemljišta, posebno na najboljim kategorijama tla te na velikim kompleksima. Prikladnost tla za poljoprivrednu proizvodnju uvjetovana je postojanjem vode za natapanje, koje na nekim područjima nema, dok je na drugim ima previše. S druge strane, Grad Metković u cjelini obiluje vodnim resursima zahvaljujući vodnom bogatstvu poriječja rijeke Neretve. Tu bi vodu trebalo ravnomjerno rasporediti na sve poljoprivredne površine. Odvodnja viška vode s poljoprivrednih površina predstavlja poseban problem, kojeg treba sustavno rješavati. Za čitav Donjoneretvanski kraj poljoprivreda mora imati značajno mjesto u gospodarskoj strukturi s obzirom na visok udio plodnih poljoprivrednih površina, obilje vode i povoljne klimatske karakteristike.

Prema Popisu poljoprivrede iz 2003. godine ukupna površina poljoprivrednog zemljišta Grada Metkovića iznosi 380 ha (0,022 ha/stan.), od čega je neobrađivo 44 ha (0,003 ha/stan.), a obrađivo 336 ha (0,02 ha/stan.). Udio poljoprivrednog zemljišta u ukupnom raspoloživom zemljištu iznosi 80,9%.

Šume na području Grada Metkovića imaju pretežno socijalnu i ekološku funkciju, odnosno zaštitnu, estetsku i rekreacijsku funkciju. Zaštitna funkcija šume ogleda se naročito u očuvanju područja od erozija i poplava uslijed djelovanja brojnih bujica kojima je ispresijecano područje, naročito brdski predjeli. Biološki radovi na pošumljavanju su obavezni za sve gornje tokove bujica i drugih vodotoka. Potrebno je jačati ekološku komponentu održivog razvoja šumama i pošumljavati nove šumske površine, posebno područja devastirana požarima i područja krša.

Prema Popisu poljoprivrede iz 2003. godine ukupna površina šumskog zemljišta iznosi 62 ha (0,004 ha/stan.). Udio šumskog zemljišta u ukupnom raspoloživom zemljištu iznosi 13,2%. Detaljna struktura ukupnog raspoloživog zemljišta prema njegovom korištenju prikazana je tablicom 13.

Tip zemljišta		Površina (ha)	Udio u obrađivom zemljištu (%)	Udio u raspoloživom zemljištu (%)
obrađivo (korišteno) poljoprivredno zemljište	povrtnjaci (okućnice)	15	4,5	3,2
	oranice i vrtovi	86	25,6	18,3
	livade	17	5,1	3,6
	pašnjaci	6	1,9	1,3
	voćnjaci	178	53	37,9
	vinogradi	32	9,5	6,8
	rasadnici	1	0,4	0,2
	ukupno obrađivo zemljište	336	100	71,5
neobrađivo poljoprivredno zemljište		44	-	9,4
šumsko zemljište		62	-	13,2
ostalo zemljište		134	-	28,5
ukupno raspoloživo zemljište		470	-	100

Tablica 13. Struktura poljoprivrednog i šumskog zemljišta Grada Metkovića

Izvor: Popis poljoprivrede 2003., Državni zavod za statistiku (www.dzs.hr), prosinac 2012.

U strukturi obradivog poljoprivrednog zemljišta dominiraju površine pod voćnjacima (53%) te oranice i vrtovi (25,6%).

Vodne resurse Grada Metkovića čini rijeka Neretva te brojni manji tokovi, izvori, odvojci, mrtvaje ili mrtvice te ostale vodne površine zastupljene u močvarnom obliku na sjeverozapadnom dijelu Grada. Prema Prostornom planu Dubrovačko-neretvanske županije vodne površine Grada Metkovića zauzimaju ukupno 100,3 ha, odnosno 1,9% ukupne površine Grada.

Rijeka Neretva je hidrografska okosnica ovog područja. Ukupna duljina rijeke iznosi 230 km, od izvora podno Čemernog u Bosni i Hercegovini do ušća u Jadransko more kod Ploča u Republici Hrvatskoj. Duljina toka u Republici Hrvatskoj iznosi 20 km, od čega na teritoriju Grada Metkovića 5,3 km. Duljina ostalih vodotoka nije poznata i potrebno ju je naknadno utvrditi.

Na sjeverozapadnom dijelu Grada značajne su površine po močvarama, tj. kopnene močvare (kartogram 2.). Površine ostalih, površinskih voda (mrtvaje, odvojci i sl.), nisu poznate i potrebno ih je naknadno utvrditi.

Na području Grada Metkovića danas se ne nalaze eksploatacijska polja pojedinih mineralnih sirovina. Geološkom analizom utvrđeno je postojanje metaličnih sirovina u obliku mineraloških pojava razorenih manjih ležišta boksita kod naselja Glušci. Riječ je o pojavama koje su bez ekonomskog značaja.

Rudarsko-geološkom studijom Dubrovačko-neretvanske županije definirana je potencijalnost prostora županije za istraživanje i eksploataciju arhitektonsko-građevnog kamena i drugih mineralnih sirovina. Na području Grada Metkovića utvrđena je površina potencijalnosti arhitektonsko-građevnog kamena od ukupno 0,94 km², od čega je 0,28 km² unutar više, a 0,66 km² unutar niže geološke potencijalnosti.

5.2. ZAŠTITA PRIRODNE I KULTURNE BAŠTINE

5.2.1. Zaštićene prirodne vrijednosti i ekološka mreža

Na području Grada Metkovića temeljem Zakona o zaštiti prirode zaštićene su sljedeće prirodne vrijednosti:

- u kategoriji „posebni rezervat“ (ornitološki):
 - Pod Gredom –Vid (587 ha)
 - Prud – Metković (250 ha)
 - močvarno područje „Orepak“ kod Metkovića (100 ha)
- u kategoriji „park šuma“:
 - Predolac – Šibanica kod Metkovića (67 ha)
- u kategoriji „spomenik parkovne arhitekture“ (pojedinačno stablo):
 - čempres (*Cupressus sempervirens var. pyramidalis* Nym.) u Metkoviću (0 ha)

Na temelju Zakona o zaštiti prirode („Narodne novine“, br. 70/05) predlaže se zaštititi sljedeće dijelove prirode na prostoru Grada Metkovića:

- u kategoriji „park prirode“:
 - park prirode „Delta Neretve“ – 24 870,9 ha (dio na području Grada Metkovića)

Evidentirana su i potencijalno vrijedna područja, za koje se predlaže dodatno vrednovanje te ovisno o rezultatima zaštita temeljem Zakona o zaštiti prirode:

- u kategoriji „spomenik parkovne arhitekture“:
 - Stari park u centru Metkovića (površinu potrebno naknadno utvrditi)

PODRUČJA EKOLOŠKE MREŽE

Ekološka mreža je sustav funkcionalno povezanih područja važnih za ugrožene vrste i staništa. Funkcionalnost ekološke mreže osigurana je zastupljenošću njezinih sastavnica. Područja ekološke mreže sukladno EU ekološkoj mreži NATURA 2000 podijeljena su na područja važna za ptice te područja važna za divlje svojte osim ptica i stanišne tipove. Unutar ekološke mreže njezini dijelovi povezuju se prirodnim ili umjetnim ekološkim koridorima. Ekološki koridor je ekološka sastavnica ili niz takvih sastavnica koje omogućuju kretanje populacijama živih organizama od jednog lokaliteta do drugog. U Hrvatskoj je ekološka mreža propisana Zakonom o zaštiti prirode, a obuhvaća tzv. ekološki važna područja od međunarodne i nacionalne važnosti koja su međusobno povezana koridorima. Ekološka mreža proglašena je Uredbom Vlade Republike Hrvatske u listopadu 2007. (NN 109/07). Sukladno mehanizmu EU Direktive o staništima, Zakon propisuje da se dijelovi ekološke mreže mogu štiti kao posebno zaštićena područja ili provedbom planova upravljanja, kao i kroz postupak ocjene prihvatljivosti za prirodu svakog ugrožavajućeg zahvata. Negativno ocijenjen zahvat se može odobriti samo u slučajevima prevladavajućeg javnog interesa i uz Zakonom utvrđene kompenzacijske uvjete.

U tablici 14. prikazana su važna područja za divlje svojte i stanišne tipove na prostoru Grada Metkovića.

Naselje	Naziv (površina)	Smjernice
sva naselja	Delta Neretve (4 633,9 ha)	4,6,7,8,10,11,22,23,28,30,100,101,102,103,107,109,119,5000,6000, Ostalo: prolazi za anadromnu migraciju, zaštiti mrijesna staništa, dio područja posebni ornito-ihtiološki rezervat
Glušci	Izvor - špilja kod bunkera (točka)	6 000
Metković	Jama u Predolcu (točka)	6 000
	Jama u Predolcu (točka)	6 000

Tablica 14. Važna područja za divlje svojte i stanišne tipove na području Grada Metkovića,

Izvor: Prostorni plan Dubrovačko-neretvanske županije („Službeni glasnik Dubrovačko-neretvanske županije“, br.: 06/02., 06/03., 03/05.,03/06.,02/08.,05/10.), Dubrovačko-neretvanska županija (www.edubrovnik.org), prosinac 2012.

Područje Grada Metkovića ulazi i u međunarodno važna područja za ptice (tablica 15.).

Grad/Općina	Naziv (površina)	Smjernice
METKOVIĆ, Ploče, Kula Norinska, Opuzen, Slivno, Zažablje	Delta Neretve	4; 5; 6; 7; 8; 9; 11; 22; 23; 28
	(24 870,9 ha)	

Tablica 15. Međunarodno važna područja za ptice na području Grada Metkovića

Izvor: Prostorni plan Dubrovačko-neretvanske županije („Službeni glasnik Dubrovačko-neretvanske županije“, br.: 06/02., 06/03., 03/05., 03/06., 02/08., 05/10.), Dubrovačko-neretvanska županija (www.edubrovnik.org), prosinac 2012.

Temeljem članka 36. Zakona o zaštiti prirode, za svaki planirani zahvat koji sam ili s drugim zahvatima može imati značajan utjecaj na ciljeve očuvanja i cjelovitost područja ekološke mreže, potrebno je provesti ocjenu prihvatljivosti zahvata za ekološku mrežu.

Lokacije svih planiranih zahvata na ušću Neretve, izuzetno osjetljivom području ekološke mreže i planiranog parka prirode „Delta Neretve“, smatraju se potencijalnim lokacijama za koje je potrebno kroz postupak ocjene prihvatljivosti zahvata za ekološku mrežu i ostale propisane postupke sagledati njihov zbirni utjecaj. Ovisno o tome treba utvrditi koji su zahvati i u kojem opsegu prihvatljivi.

Prilikom provođenja postupaka određenih Zakonom o zaštiti okoliša te Zakonom o zaštiti prirode posebnu pozornost obratiti na sljedeće planirane zahvate uključujući i sagledavanje kumulativnih efekata s ostalim postojećim i planiranim zahvatima koji mogu imati negativan utjecaj na područja ekološke mreže:

- luka Ploče – potrebno sagledati skupni utjecaj (budući terminali i proizvodne zone) u kontaktnoj zoni sa planiranom Parkom prirode „Delta Neretve“
- NPKL (Neretvansko-pelješko-korčulansko-lastovski vodovod) – potrebno ocijeniti kako će povećanje kapaciteta vodocrpilišta Prud i Modro oko utjecati na vodni režim donjeg toka Neretve i na ciljeve očuvanja ekološke mreže
- planirani projekt obrane Metkovića od poplave
- utvrđivanje sa stanovišta zaštite podloge spornih trasa za uzdužnojadransku željeznicu velikih brzina koja prolazi preko teritorija Grada Opuzena

Navedeni zahvati označavaju se kao istražne lokacije koje su sporne sa stanovišta zaštite prirode te ih nije moguće konačno utvrditi bez provedenog postupka ocjene prihvatljivosti zahvata za ekološku mrežu.

5.2.2. Zaštita i očuvanje kulturne baštine

U Gradu Metkoviću je ukupno 12 zaštićenih, preventivno zaštićenih i evidentiranih kulturnih dobara. Zaštićeno je šest, preventivno zaštićeno dva, a evidentirana četiri kulturna dobra. Podatak o broju i udjelu obnovljenih i oštećenih kulturnih spomenika nije poznat i naknadno će se utvrditi.

Zaštićena kulturna dobra su:

- kuća Bukovac – Šiljeg (Vid)
- kuća Markota (Vid)
- Erešova kula (Vid)
- crkva Sv. Vida (Vid)
- rimsko naselje Narona - Vid (Vid)
- spomen park u Metkoviću (Metković)

Preventivno zaštićena kulturna dobra su:

- kompleks Duhanske stanice „Vaga“ (Metković)
- arheološki lokalitet uz crkvu Male Gospe (Dobranje)

Evidentirana kulturna dobra su:

- urbana jezgra Metkovića (Metković)
- ruralna cjelina Vid (Vid)
- delta Neretve s visovima unaokolo
- lučki dio antičke Narone u Neretvi

Područje uz Neretvu oko Vida i Metkovića sastavni je dio kulturnog krajobraza doline Neretve. Kulturni krajolik doline Neretve, koji obuhvaća još i područje oko Neretve uz deltu, jedan je od 17 kulturnih krajobraza Dubrovačko-neretvanske županije.

U cilju očuvanja identiteta povijesne cjeline u Metkoviću i Vidu prostor je potrebno uređivati na načelu urbane rekonstrukcije u pravilu prema zatečenoj arhitektonsko-urbanističkoj matrici, a za posebno vrijedne arhitektonske cjeline sukladno konzervatorskoj podlozi preporuča se i potpuna rekonstrukcija. U zonama neposredne okoline ovih naselja treba primijeniti mjere urbane rekonstrukcije, odnosno uspostaviti primjereno stanje radi poboljšanja uvjeta života i rada.

5.3. PODRUČJA POSEBNIH KARAKTERISTIKA

5.3.1. Pogranična područja

Strategijom prostornog uređenja Republike Hrvatske iz 1997. godine definirana su problemska područja, tj. područja s ograničenjima u razvoju. Takva područja zahtijevaju posebne mjere i primjerene planske koncepcije razvoja u cilju ukupne revitalizacije područja. Problemske cjeline obuhvaćaju: ratom zahvaćena područja, područja uz državnu granicu, ruralni prostor i selo, brdsko-planinsko područje te otočno područje.

Zbog svog specifičnog geografskog položaja, Grad Metković se u cjelini smatra pograničnim područjem. Prema indeksu razvijenosti 2010. godine svrstan je tek u III. skupinu, u kategoriji 75-100% prosjeka Republike Hrvatske.

S obzirom na položaj uz državnu granicu potrebno je stvarati uvjete za razvitak funkcija graničnog područja, odnosno međusobno povezivanje sa susjednim područjima, pri čemu se ističe tranzitna funkcija u skladu s činjenicom da se ovdje nalazi nekoliko graničnih prijelaza preko kojih prolaze važni cestovni i željeznički prometni koridori. Potrebno je uspostaviti međudržavnu suradnju između stanovnika, tvrtki i općina/gradova susjednih graničnih područja u malograničnom prometu, u radu slobodnih carinskih, industrijskih, trgovačkih zona i dr. Potreba međunarodne suradnje posebno dolazi do izražaja na području vodnog gospodarstva, koja obuhvaća korištenje, uređenje i zaštitu voda rijeke Neretve i njenih pritoka, zaštitu izvorišta pitke vode „Prud“ i dr.

5.3.2. Područja potencijalnih prirodnih i drugih nesreća

POTRESI

Čitav Donjoneretvanski kraj po svojoj seizmičnosti pripada 8° MCS ljestvice. Delta Neretve pripada velikom seizmičkom bloku, s individualnim seizmičkim osobinama, koji obuhvaća prostor donjeg toka Neretve, kanal do poluotoka Pelješca i poluotok Pelješac. Razdoblje seizmičkih pokreta je duže (10 i više godina), a potresi se ističu intenzitetom, ne učestalošću. U delti Neretve utvrđeni su i recentni

epirogenetski pokreti tj. spuštanje kopna i pozitivno pomicanje obalne linije, na što ukazuje i produženje toka Neretve u podmorje Neretvanskog kanala. U proteklih 50 godina na neretvanskom području u nekoliko su navrata zabilježeni potresi srednje jačine (7-8° MCS) koji su izazvali veće materijalne štete (1942. i 1961. godine).

POPLAVE

Donjoneretvanski kraj je u zimskom razdoblju ugrožen velikim vodama rijeke Neretve, izvorima smještenim rubom doline i oborinskim vodama vlastitog slijeva. Najveći dio otjecanja je posljedica kiša, a neznatne količine dobivaju se topljenjem snijega s viših predjela slijeva. Za vodni režim rijeke Neretve karakterističan je visok vodostaj u zimskom razdoblju od studenog do travnja, a niski u ljetnom razdoblju.

Gradnjom regulacijskih nasipa uz korito rijeke Neretve, koji su kasnije rekonstruirani u nasipe za obranu od poplava, osigurana je djelomična zaštita naselja i poljodjelskih površina od velikih voda. Grad Metković nema do kraja izgrađene objekte za zaštitu od velikih voda. Polder Vid-Norin plavi vodama izvora po njegovom sjevernom rubu i velikim vodama Neretve, koje prodiru kroz ušće Norina. Najugroženiji su desnoobalni niži dijelovi Metkovića, osobito lokalitet Jerkovac.

Prioritet u zaštiti od poplava predstavlja zaštita grada Metkovića na desnoj obali Neretve. Ovdje je potrebno izgraditi nasip s nadvišenjima po trasi postojećeg nasipa do ceste Metković-Vid, cestom Metković-Vid do vodotoka Glibuša i dalje do granice s Bosnom i Hercegovinom. U Bosni i Hercegovini projektom je obuhvaćen dio Gabela polja. Projektna dokumentacija za obranu od poplava grada Metkovića je izrađena te je projekt trenutno u fazi realizacije. Ovim projektom nije obuhvaćen dio naselja na lokaciji Duvrat, koji se nalazi unutar građevinskog područja, pa se očekuje proširenje ovog projekta i na taj prostor.

UTJECAJ MORA

Na području Donjoneretvanskog kraja, uzduž toka rijeke Neretve, naglašen je i utjecaj mora. Vodostaj na ušću rijeke Neretve pod utjecajem je plime i oseke te pod djelovanjem vjetera uz obalu. Najveća razlika maksimalne i minimalne razine mora može biti 1,9 m. Najviša zabilježena razina mora je 1,20 m nadmorske visine. Utjecaj se osjeća sve do Metkovića, a za vrijeme visoke plime i relativno manjih dotoka uzvodno slijeva, taj utjecaj prodire sve do Gabele. Zbog ovoga se javlja problem zaslanjivanja delte Neretve, koja je dodatno naglašena gradnjom hidroelektrana na gornjem toku rijeke Neretve i posljedično smanjenjem protoka slatke vode.

Među ostalim potencijalnim nesrećama za istaknuti je moguće opasnosti od požara, osobito onih koji se prošire s prostora Bosne i Hercegovine, pojave suša, ugroženost obale zbog lučkih aktivnosti, ugroženost voda i sl. Glavni onečišćivači voda su otpadne vode naselja i industrije, promet, upotreba pesticida i herbicida u poljoprivredi te moguća povremena i izvanredna onečišćenja. Zbog toga je potrebno dovršiti izgradnju kanalizacijskog sustava za prikupljanje komunalnih i industrijskih otpadnih voda, izraditi planove zaštite voda i mora od onečišćenja, planove za hitne intervencije te planove sanacije ugroženih područja i sl.

Kako bi se spriječio nepovoljan utjecaj na okoliš, za Grad Metković razrađene su mjere zaštite tla, voda, zraka, zatim mjere zaštite od buke, zaštite biljnog i životinjskog svijeta te zaštite od požara i mjere sklanjanja stanovništva (Prostorni plan uređenja Grada Metkovića, „Neretvanski glasnik“ br. 06/04.). Zaštita voda je jedna od najvažnijih mjera, s obzirom da su izvori pitke vode krškog karaktera koji se prihranjuju iz užeg i šireg zaleđa. Za izvorište i ukupan slijev potrebna je posebna zaštita.

III. ANALIZA IZRADE I PROVEDBE DOKUMENATA PROSTORNOG UREĐENJA

1. Izrada dokumenata prostornog uređenja

Pokrivenost područja Grada Metkovića kao jedinice lokalne samouprave dokumentima prostornog uređenja potrebno je sagledavati kroz prizmu strateških i provedbenih dokumenata. Na prostorno uređenje reflektira se niz drugih dokumenata i aktivnosti u pojedinim granama djelatnosti, uključujući brojne razvojne dokumente i programe državne, županijske i gradske razine.

Pokrivenost dokumentima prostornog uređenja Grada Metkovića obuhvaća strateške dokumente prostornog uređenja na razini Republike Hrvatske (tablica 16.), strateške prostorne planove županijske i lokalne (gradske) razine (tablica 17.) te provedbene prostorne planove lokalne (gradske) razine (tablica 18.). Od drugih razvojnih i programskih dokumenata obuhvaćeni su oni županijske i lokalne (gradske) razine (tablica 19.).

Do danas je donesen jedan Prostorni plan uređenja Grada Metkovića, objavljen u Neretvanskom glasniku, br. 06/04., koji je još uvijek važeći. Donesen je kao novi dokument prostornog uređenja za administrativni obuhvat Grada Metkovića površine 5 082 ha. Potreba izrade ovog Prostornog plana uređenja Grada Metkovića utvrđena je odredbama Zakona o prostornom uređenju, Prostornog plana Dubrovačko-neretvanske županije i „Programa mjera za unapređenje stanja u prostoru Grada Metkovića“.

Trenutno je u fazi izrada Izmjena i dopuna Prostornog plana uređenja Grada Metkovića, čija je odluka o izradi objavljena u Neretvanskom glasniku, br.03/10. Razlozi obuhvaćaju samo dio Plana, grupirani u nekoliko tematskih područja.

BROJ	DOKUMENT	SLUŽBENO GLASILO (NN/GOD)	NAPOMENA
1.	Strategija prostornog uređenja Republike Hrvatske	1997.	Donesena na sjednici zastupničkog doma Sabora Republike Hrvatske 27. lipnja 1997.
2.	Program prostornog uređenja Republike Hrvatske	50/99	-

Tablica 16. Strateški dokumenti prostornog uređenja na snazi

Izvor: Prostorni plan Dubrovačko-neretvanske županije („Službeni glasnik Dubrovačko-neretvanske županije“, br.: 06/02., 06/03., 03/05.,03/06.,02/08.,05/10.), Dubrovačko-neretvanska županija (www.edubrovnik.org), prosinac 2012.

IZVJEŠĆE O STANJU U PROSTORU GRADA METKOVIĆA

BROJ	PROSTORNI PLAN	POVRŠINA OBUHVATA (UKUPNO/KOPNO/MORE U km²)	SLUŽBENO GLASILO, OBJAVA ODLUKE O IZRADI, FAZA IZRADE
1.	Prostorni plan Dubrovačko-neretvanske županije	9 288,69 / 1 780,86 / 7 507,83	SG DNŽ: 06/02., 06/03., 03/05.,03/06.,02/08.,05/10
2.	Prostorni plan uređenja Grada Metkovića	50,82 / 50,82 / 0	Neretvanski glasnik; 06/04.; izdop 03/10. O ¹¹

Tablica 17. Prostorni planovi na snazi – strateški

Izvor: Prostorni plan Dubrovačko-neretvanske županije („Službeni glasnik Dubrovačko-neretvanske županije“, br.: 06/02., 06/03., 03/05.,03/06.,02/08.,05/10.), Dubrovačko-neretvanska županija (www.edubrovnik.org), prosinac 2012.

BROJ	PROSTORNI PLAN	SLUŽBENO GLASILO/GODINA
1.	DPU „Stambeno-poslovni kompleks i pastoralni centar Pržine“	"Neretvanski glasnik", br. 01/11. / 2011.
2.	DPU „Poslovna zona Dubravica“	"Neretvanski glasnik", br. 01/11. /2011.

Tablica 18. Prostorni planovi na snazi – provedbeni

Izvor: Neretvanski glasnik, br. 01/11. (http://161.53.24.61/zavod/Portals/0/3_metkovic/143_ner_gl_1-11.pdf), prosinac 2012.

ŽUPANIJSKA RAZINA	BROJ	DOKUMENT	SLUŽBENO GLASILO / GODINA	IZRAĐIVAČ
	1.	Rudarsko-geološka studija Dubrovačko-neretvanske županije	-	Hrvatski geološki institut
	2.	Stručna ekspertiza gospodarskog razvitka Dubrovačko-neretvanske županije s naglaskom na turizam	-	URBING d.o.o. Zagreb
	3.	Prirodoslovna podloga Dubrovačko-neretvanske županije	-	Državni zavod za zaštitu prirode
	4.	Stručna ekspertiza glavnih cestovnih koridora Dubrovačko-neretvanske županije	-	Građevinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

¹¹ Odluka o izradi Izmjena i dopuna (izdop) („Neretvanski glasnik“, br. 03/10).

GRADSKA RAZINA	1.	Program ukupnog razvoja Grada Metkovića	-	Regionalna razvojna agencija Dubrovačko-neretvanske županije (Dunea d.o.o.)
	2.			
	3.			

Tablica 19. Drugi razvojni i programski dokumenti županijske i gradske razine

Izvor: Prostorni plan Dubrovačko-neretvanske županije („Službeni glasnik Dubrovačko-neretvanske županije“, br.: 06/02., 06/03., 03/05., 03/06., 02/08., 05/10.), Dubrovačko-neretvanska županija (www.edubrovnik.org) i Program ukupnog razvoja Grada Metkovića, Regionalna razvojna agencija DNŽ (www.dunea.hr), prosinac 2012.

Program ukupnog razvoja Grada Metkovića je dokument kojim su definirani resursi i prioriteti u razvoju Grada kroz njegove osnovne komponente: gospodarstvo, društvene djelatnosti i infrastrukturu. Omogućiti će da se aktivnosti i resursi usmjere prema poboljšanju standarda i uvjeta za život stanovnika, uključujući učinkovitiji rad lokalne samouprave i gospodarskih subjekata. Cilj Programa ukupnog razvoja Grada Metkovića je poticanje razvoja koji integrira ostvarivanje gospodarskih, socijalnih i ekoloških ciljeva.

PROVEDBA DOKUMENATA PROSTORNOG UREĐENJA

Dokumenti prostornog uređenja provode se sukladno poglavljima 2.7. i 3.3. Zakona. Poglavlja nose nazive „2.7. Provođenje dokumenata prostornog uređenja“ i „3.3. Građenje građevina.“

Nadležnost za izdavanje akata prilikom provođenja dokumenata prostornog uređenja određena je člancima 105. (Poglavlje 2.7. *Provođenje dokumenata prostornog uređenja*) i 212. Zakona (Poglavlje 3.3. *Građenje građevina*).

Za izdavanje akata za područje Grada Metkovića nadležan je Upravni odjel za prostorno uređenje, gradnju i zaštitu okoliša Dubrovačko-neretvanske županije – Ispostava u Metkoviću.

U slučajevima određenim Uredbom o određivanju zahvata u prostoru i građevina za koje Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva izdaje lokacijsku i/ili građevinsku dozvolu ("Narodne novine" br.: 116/07 i 56/11), akte izdaje Ministarstvo.

U sljedećoj tablici (tablica 20.) izdvojeni su svi akti (lokacijske dozvole, građevinske dozvole, uporabne dozvole) izdane na prostoru Grada Metkovića.

BROJ	VRSTA AKTA	BROJ IZDANIH AKATA
1.	Lokacijska dozvola	
2.	Građevinska dozvola	
3.	Uporabna dozvola	

Tablica 20. Izdani akti na prostoru Grada Metkovića

Izvor:

PODATAK O BROJU IZDANIH AKATA NA PROSTORU GRADA METKOVIĆA (LOKACIJSKA, GRAĐEVINSKA, UPORABNA)

PROVEDBA ZAKLJUČAKA, SMJERNICA I PREPORUKA IZ PRETHODNOG IZVJEŠĆA O STANJU U PROSTORU GRADA METKOVIĆA

Posljednje Izvješće o stanju u prostoru Grada Metkovića usvojeno je 2005. godine i uključivalo je Program mjera za unapređenje stanja u prostoru Grada Metkovića za razdoblje od 2005. do 2009. godine („Neretvanski glasnik“, br. 06/05.). Do danas izrađeni dokumenti praćenja stanja u prostoru, koji obuhvaćaju prostor Grada Metkovića, prikazani su tablicom 21.

BROJ	DOKUMENT	SLUŽBENO GLASILO
1.	IZVJEŠĆE O STANJU U PROSTORU I PROGRAM MJERA ZA UNAPREĐENJE STANJA U PROSTORU DUBROVAČKO-NERETVANSKE ŽUPANIJE ZA RAZDOBLJE OD 2005. DO 2009. GODINE	Službeni glasnik Dubrovačko-neretvanske županije, br.:09/05.
2.	IZVJEŠĆE O STANJU U PROSTORU I PROGRAM MJERA ZA UNAPREĐENJE STANJA U PROSTORU OPĆINE KONAVLE	Neretvanski glasnik, br.: 06/05.

Tablica 21. Dokumenti praćenja stanja u prostoru koji obuhvaćaju teritorij Grada Metkovića

Izvor: Prostorni plan Dubrovačko-neretvanske županije („Službeni glasnik Dubrovačko-neretvanske županije“, br.: 06/02., 06/03., 03/05.,03/06.,02/08.,05/10.), Dubrovačko-neretvanska županija (www.edubrovnik.org) i Neretvanski glasnik, br. 06/05, prosinac 2012.

Posljednjim Programom mjera za unapređenje stanja u prostoru izražena je potreba za uređenjem javnih prostora na području Metkovića, unapređenje komunalne infrastrukture, sanaciju komunalnog deponija, uređenje prometnica, uređenje obalnog pojasa uz rijeku Neretvu te potreba za gospodarskim zonama u cilju revitalizacije gospodarstva.

Ovim je programom utvrđena i obveza izrade prostornih planova. Obuhvaća sljedeće:

- izrada prostornog plana područja posebnih obilježja za park prirode „Delta Neretve“ (nije provedeno)
- izrada Izmjena i dopuna prostornog plana uređenja Grada Metkovića u cilju dopune odredbi za provođenje i točkastih izmjena granica građevinskih područja, a sve sukladno Izmjenama i dopunama prostornog plana Dubrovačko-neretvanske županije (nije provedeno)
- izrada Generalnog urbanističkog plana (GUP-a), kojim bi se obuhvatilo šire područje gradskog naselja Metković na desnoj i lijevoj obali Neretve u cilju cjelovitog urbanističkog osmišljavanja grada (nije provedeno)
- izrada detaljnih planova uređenja za područje Pržina, detaljni plan lokacije stambeno-poslovnog kompleksa sa postoralnim centrom (provedeno) te lokacije za gradnju trgovačkog centra južno od rukometnog kluba (nije provedeno)
- urbanistički plan uređenja naselja Vid – urbanističko-konzervatorski plan (nije provedeno)
- urbanistički plan uređenja za neizgrađeno novo naselje na području Dubravica (nije provedeno)
- detaljni planovi uređenja radnih i poslovnih zona Meterize, Koševo i Opuzenka (nije provedeno)

U ostale predviđene dokumente, čije donošenje ovisi o iskazu budućih investitora, a prema odluci Gradskog vijeća Grada Metkovića, ulaze:

- Program zaštite okoliša (nije provedeno)
- Plan zaštite od buke (nije provedeno)
- Godišnji program uređenja građevinskog zemljišta (nije provedeno)

U planovima i projektima infrastrukture predviđenim za razdoblje 2005.-2009. godine ostvaren je dio predviđenih radova, poglavito u pogledu vodoopskrbe (obnova postojeće vodopskrbne mreže, spajanje na NPKL sustav), odvodnje (gradnja kanalizacijske mreže), elektropskrbe, gospodarenja otpadom (sanacija odlagališta Dubravica 2009. godine), prometne infrastrukture (izrađena prometna studija, obnovljen dio prometnica) i dr.

INSPEKCIJSKI NADZOR

Inspekcijski nadzor može se sagledavati kroz rad sljedećih inspekcija:

- građevinska inspekcija
- nadzor gradnje u skladu s dozvolom
- nadzor gradnje – obustava gradnja građevina bez dozvole
- izvršenja rješenja o uklanjanju
- urbanistička inspekcija
- nadzor pojedinačnih akata
- nadzor općih akata
- inspekcija zaštite okoliša
- nadzor pojedinačnih slučajeva kršenja odredbi zakona
- nadzor sustava uspostavljenog zakonom o zaštiti okoliša i podzakonskim aktima
- nadzor nad odlagalištima otpada
- upravni nadzori nadležnog Ministarstva nad radom Upravnog odjela prilikom izdavanja akata za gradnju
- inspekcija ministarstva kulture nad zaštićenim kulturnim dobrima
- inspekcija zaštite prirode nad zaštićenim prirodnim dobrima i dr.

Podaci o nadzoru urbanističke i građevinske inspekcije (broj rješenja) posjeduje jedinica lokalne samouprave te će se stoga naknadno utvrditi.

NADZOR URBANISTIČKE INSPEKCIJE – BROJ RJEŠENJA

NADZOR GRAĐEVINSKE INSPEKCIJE – BROJ RJEŠENJA

IV. PREPORUKE ZA UNAPREĐENJE ODRŽIVOG RAZVOJA U PROSTORU S PRIJEDLOGOM PRIORITETNIH AKTIVNOSTI

1. Potrebe, mogućnosti i ograničenja daljnjeg održivog razvoja u prostoru Grada Metkovića obzirom na okolnosti, sektorska opterećenja i izazove

Glavne zapreke i ograničenja budućeg razvoja sastoje se u demografskoj osnovi prostora, neprimjerenom odnosu prema okolišu u cjelini, infrastrukturnoj opremljenosti, prostorno-gospodarskoj strukturi, neplanskoj izgradnji i dr.

Temeljno obilježje demografske osnove je polarizacija u kretanju broja stanovnika i njegovoj strukturi. Kao pozitivan pol ističe se grad Metković, koji bilježi konstantan porast broja stanovnika od 1857. do 2011. godine, uz visoke stope prirodnog prirasta. Koncentracija stanovništva na užem urbanom području predstavljat će i dalje ograničene razvitka naselja i djelatnosti na prostorima ostalih naselja (Vid, Prud, Dubravica, Glušci). Naseljavanje prostora Grada potrebno je planski preusmjeriti izvan gradskog naselja Metkovića. Začetak ovog procesa je i predviđeni urbanistički plan uređenja za neizgrađeno novo naselje na području Dubravice. Međutim, ovaj Plan do danas nije izrađen. Ruralna naselja su u velikoj opasnosti da u potpunosti izgube mlado i radno sposobno stanovništvo što će u konačnici dovesti do izumiranja naselja. Zbog dugotrajne depopulacije poremećena je dobno-spolna i sve ostale strukture stanovništva koji čini preduvjet za gospodarski razvoj ovih naselja.

Neprijemeren odnos prema okolišu podrazumijeva ekstenzivno korištenje prostora, osobito na području gradskog naselja Metković, sitihijsko zauzimanje močvarnih područja, niska razina opremljenosti infrastrukturom, osobito odvodnjom otpadnih voda i nepostojanjem uređaja za pročišćavanje. Neretva u svojoj srži predstavlja konfliktno područje različitih korisnika prostora, od gospodarskih (poljoprivreda, vodnogospodarstvo, turizam, promet, lovstvo) do ekoloških komponenti (zaštita prirode). Ovdje je osobito naglašen konflikt između razvoja poljoprivrede i predviđene zaštite delte rijeke Neretve kao Parka prirode, koji bi kao takav ograničio mogućnost bavljenja poljoprivredom. Neretva je iznimno ekološki vrijedan prostor kojeg je potrebno adekvatno zaštititi, ali istovremeno da bude prostor koji omogućuju egzistenciju stanovništva kroz različite gospodarske djelatnosti, ali uz određene mjere i posebne uvjete korištenja. Postojeće prostorne strukture ovog područja su bitno poremećene. Konflikt dodatno pojačavaju provlačenje koridora autoceste kroz susjedne Gradove i Općine, čiji bi se negativan efekt odrazio i na prostor Grada Metkovića, zatim potreba izgradnje zračnih luka u funkciji plasmana poljoprivrednih proizvoda (Ploče, Opuzen) i dr. Niska razina opremljenosti infrastrukturom ponajprije se očituje u nerazvijenoj vodoopskrbnoj i kanalizacijskoj infrastrukturi. Područje Donjoneretvanskej kraja je prostor koji obiluje vodnim resursima, koje je potrebno adekvatno zaštititi i valorizirati, ponajprije u svrhu vodoopskrbe. Kanalizacijski sustav trebao bi objediniti prostor čitavog Grada i tako riješiti njen dosadašnji nepovoljan utjecaj na ekosustav Neretve.

Neplanska izgradnja predstavlja poseban problem, s obzirom je mnogo ovakvih individualnih objekata koji su već ugrozili osnovne krajobrazne vrijednosti prostora i mogućnost rješavanja komunalne problematike.

Prostorno-gospodarska struktura (domaćinstva, okućnice, građevine, tradicija, zemljište) ocjenjuje se kao neiskorišteni kapacitet za zapošljavanje i stanovanje. U naseljima, izuzev naselja Metkovića, postoji višak stanova. Također, veliki je broj neprimjereno korištenih građevinskih i poljodjelskih čestica, pa sve do u novije vrijeme gotovo demografski isražjenih ruralnih prostora.

Nakon Domovinskog rata Grad Metković se našao u vrlo teškoj situaciji. Gospodarska struktura bila je narušena, a krajobraz devastiran. Oporavak 90-ih godina i u prvom desetljeću 21. stoljeća temelji se na konceptu održivog razvoja. Pritom se kao razvojna mogućnosti postavlja sljedeće: razvoj pogranične ekonomije i obiteljskih gospodarstava, obnova tradicijskog načina življenja u skladu s prirodom i okolišem, obrana od poplava, razvoj tehnologije navodnjavanja, razvoj poljoprivrede, mogućnost razvoja turizma (izletnički, znanstveni i kulturni turizam na temelju prirodnog bogatstva Donjoneretvanskog kraja), valorizacija prometno-geografskog položaja Grada Metkovića, razvoj

prometne infrastrukture, prestrukturiranje gospodarstva i njegovo dislociranje u zone na rubu grada, zaštita i valorizacija prirodnih i kulturno-povijesnih obilježja prostora i dr.

2. Ocjena potrebe izrade novih i/ili izmjene i dopune postojećih dokumenata prostornog uređenja na razini Grada Metkovića

Temeljem prethodnog Izvješća o stanju u prostoru i Programu mjera za unapređenje stanja u prostoru Grada Metkovića za razdoblje 2005.-2009. godine predviđena je izrada nekoliko različitih dokumenata prostornog uređenja. S obzirom da je provedena izrada i donošenje samo dijela detaljnih planova uređenja, za ostatak se predlaže njihovo preispitivanje i donošenje ukoliko se to poklapa sa strategijom prostornog, urbanističkog i gospodarskog razvoja Grada Metkovića. Riječ je o nekoliko detaljnih planova uređenja u svrhu razvoja gospodarstva (DPU Opuzenka, DPU Koševo, DPU Meterize) te uređenja dijelova naselja putem urbanističkih planova uređenja (UPU Vid, UPU Dubravica).

U tijeku je izrada Izmjena i dopuna Prostornog plana uređenja Grada Metkovića (Odluka o izradi Izmjena i dopuna Prostornog plana uređenja Grada Metkovića, „Neretvanski glasnik“, br.: 03/10). S obzirom da još uvijek nije izrađen Generalni urbanistički plan grada Metkovića, Prostorni plan uređenja Grada Metkovića sadržavati će neke elemente GUP-a i po tome će biti nešto detaljniji od ostalih Planova istog reda veličine.

Osnovni razlozi trenutne izrade Izmjena i dopuna Prostornog plana uređenja Grada Metkovića su zakonska obveza u pogledu usklađenja sa odredbama Zakona o prostornom uređenju i gradnji („Narodne novine“, br.:76/07, 38/09.) i usklađenje sa Prostornim planom Dubrovačko-neretvanske županije („Službeni glasnik Dubrovačko-neretvanske županije“, br. 06/03.), ali i sljedeće tematske cjeline, koje se tiču promjena u prostoru Grada Metkovića:

- prometna infrastruktura: korekcija elemenata i trasa gradskih prometnica (glavnih, sabirnih i ostalih), organizacija javnih parkirališta, planiranje premoštavanja Neretve na novoj lokaciji, riječni promet, uvrštavanje planiranih luka posebne namjene sukladno Prostornom planu županije
- ostala infrastruktura: elektroopskrba, vodnogospodarstvo, vodoopskrba i odvodnja, telekomunikacijske instalacije
- zoniranje građevinskih područja u odnosu na urbanističke parametre (veličina građevinskih čestica, kefcijenti izgrađenosti i iskorištenosti i dr.) i dr.
- zahtjevi za novom gradnjom, tj. korekcija granica građevinskih područja
- izmjena i dopuna odredbi za provođenje i njihovo usklađivanje sa zakonskim odrednicama i posebnim propisima
- izrada elaborata urbanističkih mjera zaštite od elementarnih nepogoda i ratnih opasnosti sukladno posebnim propisima
- ostali razlozi

Radi potrebe širenja sustava obrane od poplava na desnoj obali Neretve potrebno je provesti izmjene i dopune odgovarajućih Planova s ciljem njegovog proširenja i na ostali dio građevinskog područja Metkovića, čija zaštita izvornom projektnom dokumentacijom obrane od poplava nije predviđena. Moguće su izmjene i dopune detaljnog plana uređenja „Poslovna zona Dubravica“ zbog uočenih problema u infrastrukturnim elementima koji prolaze ovim područjem.

3. Prijedlog aktivnosti za unapređenje održivog razvoja u prostoru

Održivi razvoj objašnjava se kao razvoj koji po svom karakteru neće narušiti mogućnosti opstanka i napredovanja budućih nadolazećih generacija. Ogladava se u međuzavisnosti tri osnovne komponente: stanovništva, gospodarstva i okoliša. Grad Metković i čitav Donjoneretvanski kraj moraju svoj razvoj temeljiti na načelu održivog razvoja ukoliko se žele očuvati temeljne vrednote prostora i postići zadovoljavajući stupanj gospodarskog razvoja.

Osnovni ciljevi u kategoriji demografskih obilježja su stimuliranje opremanja svih naselja na području Grada Metkovića u cilju osiguranja ravnomjernije naseljenosti područja Grada. U naseljima koja su uz vrijedne poljoprivredne površine i riječne tokove potrebno je provoditi pažljiv proces izgradnje kako bi se sačuvalo vrijedno poljoprivredno zemljište i vodene površine. Za osiguranje ravnomjerne naseljenosti potrebe će biti i određene stimulacije na razini države (zapošljavanje, stipendiranje, porezi i dr.). Potrebno je razvijati obzirne razvojne programe turističkih aktivnosti i obiteljskih gospodarstava, koji će poštivati autohtone, naslijeđene oblike, unoseći nove sadržaje vezane uz specifične tradicije, običaje i stilove života. Proces urbanizacije i demografska obilježja u uskoj su vezi. Proces urbanizacije podrazumijeva transformaciju naselja u okolici grada, što obuhvaća i socioekonomsko restrukturiranje stanovništva. Do sada se socioekonomsko restrukturiranje odražavalo kroz zapošljavanje u gradu Metkoviću, koje je često bilo popraćeno iseljavanjem iz ruralne okolice i doseljavanjem u grad. Kako bi se ovo spriječilo, potrebno je poticati razvoj gospodarskih djelatnosti i funkcije rada u ruralnim naseljima Grada, kako bi se stanovništvo zaposlilo u matičnim naseljima, spriječila depopulacija i u konačnici stabilizirala naseljenost. No gradsko naselje Metković će i dalje biti glavni faktor i žarište socioekonomske preobrazbe svoje bliže i dalje okolice. Jedan od faktora iseljavanja stanovništva iz ruralnih naselja i slaba opremljenost komunalnom infrastrukturom tih naselja. Stoga je potrebno obnoviti i nadograditi postojeću mrežu, kako bi se osigurali osnovni uvjeti za život u tim naseljima. Rješenje naseljske komunalne infrastrukture predstavlja prioritetan cilj uređenja svih naselja na području Grada Metkovića. Obuhvaća dovršenje sustava za vodoopskrbu te sustava za odvodnju i pročišćavanje otpadnih voda, opremanje naselja objektima društvenog sadržaja, u skladu s mjestom i ulogom naselja u mreži naselja, organizaciju i uređenje sportsko-rekreacijskih površina i dr.

Budući razvitak naselja potrebno je temeljiti na razvitku procesa urbanizacije, izbjegavanju prevelikih koncentracija stanovništva i težnjom za boljom disperzijom stanovništva u prostoru, sprečavanju negativnih demografskih trendova, ravnomjernijeg razvitka i razvitka policentričnog urbanog sustava te na težnji za podizanjem kvalitete života lokalnog stanovništva. Današnji omjer broja stanovnika između gradskog naselja Metkovića te ostalih ruralnih naselja trebao bi se smanjivati u korist ruralnih naselja. Porast broja stanovnika i dalje će biti najveći u gradskom naselju Metkoviću, ali s tendencijom smanjenja stopa rasta.

Gospodarstvo Grada je još uvijek u postupku restrukturiranja. Potrebno je provesti dislokaciju postojećih pogona iz uže urbane sredine na rubove grada, u planirane gospodarske zone. U budućoj strukturi gospodarstva i dalje će dominantnu ulogu imati industrija, trgovina, promet i poljoprivreda. Buduće korištenje i uređenje prostora temeljiti će se na korištenju rezervi postojećih, već izgrađenih naseljskih struktura za djelatnosti i stanovanje. Poljoprivredne površine potrebno je sačuvati od prenamjene, a šumsko zemljište degradirano požarima potrebno je reforestirati. Racionalno korištenje i zaštita prostora temelji se na ostvarenju sljedećih ciljeva: usklađivanje planiranih građevinskih područja naselja s realnim demografskim potencijalom, mogućnostima opremanja prometnom, komunalnom infrastrukturom i objektima društvenog standarda, ograničavanje izgradnje područja uz obalu te uz prometnice, zaštita vrijednog poljoprivrednog zemljišta od bilo kakve izgradnje, izuzev gradnje u funkciji revitalizacije poljoprivredne proizvodnje, oplemenjivanje i ozelenjavanje šumskog zemljišta i dr.

U budućem razvitku djelatnosti i uređenju prostora neophodno je slijediti odrednice održivog razvitka: ekološki odgovarajući razvitak (razvitak koji je ekološki osjetljiv i omogućava odgovarajuće korištenje, a katkad i nekorištenje prirodnih resursa) te jednakopravni razvitak kojim se omogućava ravnomjerna distribucija razvojnih dobiti, unutar današnje i budućih generacija.

V. LITERATURA I IZVORI

LITERATURA

Izvešće o stanju u prostoru Grada Metkovića i Program mjera za unapređenje stanja u prostoru Grada Metkovića za period 2005.-2009., „Neretvanski glasnik“, br. 06/05.

Odluka o razvrstavanju javnih cesta, „Narodne novine“ br. 44/12.

Pravilnik o sadržaju i obveznim prostornim pokazateljima Izvešća o stanju u prostoru, Ministarstvo graditeljstva i prostornoga uređenja, „Narodne novine“, br. 117/12.

Prostorni plan Dubrovačko-neretvanske županije, „Službeni glasnik Dubrovačko-neretvanske županije“, br.: 06/02., 06/03., 03/05., 03/06., 02/08., 05/10.

Prostorni plan uređenja Grada Metkovića, „Neretvanski glasnik“, br. 06/04.

IZVORI

Corine Land Cover Croatia, Agencija za zaštitu okoliša (AZO), www.azo.hr

Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske 1857.- 2001., Državni zavod za statistiku, www.dzs.hr

Ocjenjivanje i razvrstavanje jedinica lokalne samouprave prema razvijenosti, Ministarstvo regionalnog razvoja, šumarstva i vodnog gospodarstva, www.mrrsvq.hr

Popis poljoprivrede 2003., Državni zavod za statistiku, www.dzs.hr

Popis stanovništva 2001., Kućanstva prema obiteljskom sastavu i obiteljska kućanstva prema broju članova po naseljima, Državni zavod za statistiku, www.dzs.hr

Popis stanovništva 2001., Poljoprivredno stanovništvo prema aktivnosti i spolu po naseljima, Državni zavod za statistiku, www.dzs.hr

Popis stanovništva 2001., Stanovništvo prema spolu i starosti po naseljima, Državni zavod za statistiku, www.dzs.hr

Popis stanovništva 2001., Zaposleni prema pretežitoj aktivnosti po položaju u zaposlenju, djelatnosti i spolu po gradovima/općinama, Državni zavod za statistiku, www.dzs.hr

Popis stanovništva 2011. - prvi rezultati, Popisane osobe, kućanstva i stambene jedinice po naseljima, Državni zavod za statistiku, www.dzs.hr

Pregled podataka o odlaganju otpada i odlagalištima otpada Republike Hrvatske, Agencija za zaštitu okoliša (www.azo.hr), ožujak 2012.

Prirodno kretanje stanovništva u 2008. po županijama i gradovima/općinama, Državni zavod za statistiku, www.dzs.hr

Prirodno kretanje stanovništva u 2009. po županijama i gradovima/općinama, Državni zavod za statistiku, www.dzs.hr

Prirodno kretanje stanovništva u 2010. po županijama i gradovima/općinama, Državni zavod za statistiku, www.dzs.hr

Prirodno kretanje stanovništva u 2011. po županijama i gradovima/općinama, Državni zavod za statistiku, www.dzs.hr

Program ukupnog razvoja Grada Metkovića, Regionalna razvojna agencija Dubrovačko-neretvanske županije (Dunea d.o.o.), lipanj 2010.